

fraternitas

GLASILO HRVATSKE PROVINCIJE SV. JERONIMA FRANJEVACA KONVENTUALACA

Uvodna riječ Provincijala

»MILOSRDNI POPUT OCA« 3

OBAVIJESTI 4

Iz Generalne kurije

DAROVATI ŽIVOT
SREDIŠTE I MOGUĆNOSTI MISIJA. 5

Iz Provincije

DEVETNAESTA SJEDNICA
DEFINITORIJA 13

DVADESETA SJEDNICA
DEFINITORIJA 13

VIJESTI IZ PROVINCIJE. 14

Vijesti

ĐAKONSKO REĐENJE FRA MILANA
GELE I FRA JOSIPA IVANOVIĆA. 18

SVEČANI ZAVJETI FRA IVANA
MARIJE LOTARA 18

U MOLVAMA ODRŽAN
MARIJAFEST 2015. 19

ODRŽAN TREĆI TURNUS
DUHOVNIH VJEŽBI 19

U PIRANU ODRŽAN PROGRAM
TRAJNE FORMACIJE. 19

SVEČANO PROSLAVLJENA
SVETKOVINA SV. NIKOLE
TAVILIĆA U ŠIBENIKU 21

ODRŽAN INTERDISCIPLINARNI
ZNANSTVENI SIMPOZIJ
(NEO)GNOSTIČKI I
(NEO)POGANSKI KULTOVI 21

Napisano – objavljeno 22

Prilozi

PROPOVIJED PROVINCIJALNOG
MINISTRA FRA JOSIPA BLAŽEVIĆA
PRIGODOM SLAVLJA SVEČANIH
ZAVJET FRA IVANA LOTARA. 23

POSVEĆENI ŽIVOT: USTANI I HODI
ZA SADAŠNJOST U ZNAKU
LJUBAVI I BUDUĆNOST
OBASJANU NADOM 25

Naši pokojni

LJUBA BRADARIĆ. 36

Fraternitas
službeno glasilo
Hrvatske provincije sv. Jeronima
franjevacā konventualaca

Br. 4/2015

Izdaje:
Hrvatska provincija sv. Jeronima
franjevacā konventualaca
HR – 10000 Zagreb, Sveti Duh 31
tel. (01) 3771 888; fax (01) 3773 754
www.ofmconv.hr
ofmconv@ofmconv.hr

Uredio:
Nikola Šantek

Odgovara:
Josip Blažević
Sveti Duh 31, 10000 Zagreb

Tisak:
Denona d.o.o., Getaldićeva 1, Zagreb

ISSN 1332-7941

uvodna riječ provincijala

»MILOSRDNI POPUT OCA«

»Isus kaže da milosrde nije samo djelo Oca, već postaje kriterijem za utvrđivanje tko su njegova prava djeca.

(Papa Franjo, *Lice milosrđa*.

Bula najave Izvanrednoga jubileja milosrđa, br. 9).

Kraj protekle građanske godine, draga braćo, obilježen je otvaranjem Izvanrednog jubileja Božjeg milosrđa. Hvala vam svima za one »milosrdne« trenutke provedene zajedno prigodom adventskih susreta provincijala s braćom kroz koje sam imao prigodu doživjeti vašu srdačnost i raspoloživost za Božju stvar i boljitak naše provincije.

U svojoj *Buli najave Izvanrednog jubileja milosrđa* papa Franjo nas poziva »da se vratimo na bitno« (br. 10). A to bitno u kršćanskom životu jest milosrde. No, Božje milosrde nije bezlično. Ono ima lice Isusa Krista (*Bula*, br. 1). U Kristu se utjelovilo. On sam jest objava milosrđa. Pavlove riječi otkrivaju kako ga je milosrdnim doživio: »Znam komu sam povjerovao« (2Tim 1,12). Koliko je duboko naše »poznavanje« milosrđa Onoga komu smo povjerovali, prigoda je da si kroz ovu godinu postavimo pitanje?

Sveci se rađaju iz iskustva Božjeg milosrđa. Svaki svetac djelo je Božjeg milosrđa. Bez Božjeg milosrđa ni duhovni poziv ne može se zamisliti. Da bi harfa našeg srca zaigrala onostranom melodijom mora njezinim žicama prostrujati dah Božjeg milosrđa. I to milosrde prethodi našem pozivu, svakom pozivu. U njemu živimo, mičemo se i jesmo, ali ga ne poznajemo, ili ga nedovoljno poznajemo, a samo ga Sin poznaje u punini. Prije sv. Faustine i pape sv. Ivana Pavla II. Franjo Asiški obilazio je ulicama Asiza, ranjen Božjim milosrđem, ridajući: »Ljubav nije ljubljena«! Snažno je doživio to iskustvo Božje ljubavi koja, jedina, ima moć preobraziti naše živote. Na ljubav nitko nije

imun. Zato je povratak Božjem milosrdu povratak bitnome. Tema milosrđa srž je franjevaštva zato jer je srž evanđelja, a naše Pravilo jest živjeti evanđelje! Ništa manje, niti išta više od toga. Ljubav je znak međusobnog raspoznavanja kršćana, osobito Bogu posvećenih osoba. »Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge.« (Iv 13,35). Drugačije življeno kršćanstvo jest samoobmana. Kršćanstvo nije filozofija, tehnika, niti znanost. »Znanje nadima, a ljubav izgrađuje« (1 Kor 8,1). Ljubav teži služenju. Zato je moguće biti svetac bez puno znanja, ali nije moguće biti svetac bez puno ljubavi. Sterilno je svako znanje koje se ne preobražava u ljubav. »U predvečerje svoga života bit ćeš pitan o ljubavi«, napominje sv. Ivan od Križa.

— — —

Geslo, i imperativ, Godine milosrđa glasi biti »Milosrdni poput Oca«. To pretpostavlja našu duboku kontemplaciju Očevih osobina, osobito ilustrativno objavljenu u petnaestom poglavlju Lukinog evanđelja. Bez iskustva milosrđa ne možemo biti milosrdni. Ne možemo dati što nemamo. Bez trajne formacije, stalnog uranjanja u iskustvo Božje ljubavi, svakoga dana, izlažemo se opasnosti površnosti, nakaradnosti, da prenosimo naučeno znanje, da njime odbijamo slušatelje, da budemo marionete umjesto svjedoci Božjeg milosrđa. Vratimo se bitnome. Rezervirajmo vrijeme za studij Božje riječi i kontemplaciju. Ne smije nam ništa biti važnije od ovoga. Tko misli drugačije, u zabludi je, treba ga ispraviti! Isus se ne šali: »Uistinu, bez mene ne možete učiniti ništa!« (Iv 15,5). Zapravo, možemo! Možemo, bez Isusa, sve pokvariti, naštetiti njegovom djelu. I u tome smo prilično uspješni. Sve je veći broj onih koji se okreću od Krista. Jedino sveci osvajaju srca. Osvajaju, jer su ispunjeni milosrđem. Milosrde nema alternativu. Niti znanje, niti rad, ma kako bili veliki, ne mogu nadomjestiti milosrde. »Kad bih sve jezike ljudske

govorio i anđeoske, a ljubavi ne bih imao, bio bih mjed što ječi ili cimbal što zveči.« (1Kor 13,1). Bez ljubavi se Bogu svidjeti ne možemo. Isus je učitelj ljubavi, otvorio je školu ljubavi, fakultet ljubavi. Ljubav je jedino znanje koje moramo svladati.

Drugi korak pred nama jest imperativ: »Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan.« (Lk 6,36). Hoće reći, prestanite biti djeca. U prisposodbi o milosrdnom ocu, niti mlađi niti stariji sin nisu bili savršeni. Svaki od njih bio je nesavršen – samo sin, dijete. Ocu nije utjeha da mu djeca vječno ostanu djeca. Ona trebaju odrasti, sazreti, i sami postati očevi. Ne smijemo se zadovoljiti da budemo kao stariji, a još manje mlađi sin. Dosta je bilo međusobnih osuđivanja i optuživanja, prigovora i ogovora. To pripada dječjoj razini vjere. Treba odrasti i postati savršen u vjeri, kao otac, koji voli svu svoju djecu, koji traga za svakim, koji svakom oprašta, bezuvjetno. »Budite milosrdni kao što je Otac vaš milosrdan.« (Lk 6,36). Sv. Augustin piše: »Lakše će Bog suspregnuti srdžbu no milosrđe.« Da nam je biti kao Bog! Želja »biti kao bog« prvog čovjeka strovalila je u propast, jer je želio određivati »razliku između dobra i zla«, što je vječna čovjekova napast, a Bog ga poziva da mu bude sličan po neizmjernom milosrđu, milosrdne proglašavajući i blaženima: »Blago milosrdnima: oni će zadobiti milosrđe!« (Mt 5,7). Pranjem nogu učenicima, sebedarjem u euharistiji, praštanjem na Golgoti, Isus je ostavio svijet bez daha. Možda smo već oguglali na ove biblijske perikope?! Potrebno im je pristupiti iz drugog kuta, treba ih utjeloviti u vlastitom životu. Svaki svetac iznova nas ostavlja bez daha jer je postao Ocu sličan, utjelovio evanđelje, zadio nas mogućnostima ograničene ljudske naravi, točnije, prekoračenjem njezinih granica. Zapravo, Godina Božjeg milosrđa drugi je način na koji nas Papa poziva na svetost. Tko je prvi pozvan prihvatiti njezin poziv ako ne redovnik koji po naravi svoga poziva teži radikalnom življenju evanđelja, savršenstvu po mjeri Očevoj. Na to se odnose i riječi pape Franje: »Ako u našem srcu nema Božje topline, njegove ljubavi, njegove nježnosti, kako onda možemo mi, siromašni grešnici, zagrijati srca drugih? Mislimo na to!«

— — —

Izvanredni provincijski kapitul, koji je pred nama, draga braćo, neka bude kapitul milosrđa,

bratski susret kojemu smo pozvani svi pribivati, dati mu prioritet pred svim našim prekobrojnim obvezama koje, kolikogod bile važne, ipak nisu najvažnije. Udijelio nam Gospodine svoga Duha da mognemo razabirati bitno od nebitnoga, ili barem manje bitnoga, i još više snagu da se odlijepimo od manje bitnoga i prionemo uz bitno, osobito ono što je njemu milo. Svima neka je plodonosna ova Godina Božjeg milosrđa!

*fra Josip Blažević,
provincijalni ministar*

OBAVIJESTI

21. listopada 2015. fra Ivan Poletto dobio je dopuštenje Kongregacije za redovnike i svjetovne institute za potpuni prijelaz u Beogradsku nadbiskupiju, a Dekretom nadbiskupa Stanislava Hočevara od 11. studenoga 2015. inkardiniran je u Beogradsku nadbiskupiju.

Premještanje u Provinciji

Fra Milan Gelo premješten je u samostan sv. Antuna Padovanskog u Sisku. Svoj đakon-ski praktikum obaviti će u sisačkoj župi sv. Josipa Radnika pod vodstvom fra Roka Bedalova, župnika.

Fra Josip Ivanović ove godine zamjenjuje fra Josipa Petonjića u Sjemeništu. Svoj đakon-ski praktikum obaviti će u zagrebačkoj župi sv. Antuna pod vodstvom fra Martina Jakovića, župnika.

Dekretom Provincijalnog ministra br. 232/2015 od 2. studenoga 2015. fra Ivan Radeljak dodijeljen je samostanu sv. Antuna Padovanskog u Sisku;

Dekretom Provincijalnog ministra br. 245/2015 od 25. studenoga 2015. fra Tomislav Cvetko dodijeljen je samostanu Uznesenja BDM u Molvama.

Dekretom Provincijalnog ministra br. 246/2015 od 25. studenoga 2015. fra Marko Vrdoljak dodijeljen je samostanu Svetog Duha u Zagrebu;

iz generalne kurije

DAROVATI ŽIVOT SREDIŠTE I MOGUĆNOSTI MISIJA

**U svjetlu beatifikacije
fra Miguela i fra Zbigniewa,
poljskih mučenika**

Sljedećeg 5. prosinca, na kraju Godine posvećenog života, u kojoj smo na osobit način produbljali smisao i značenje redovničkog svjedočenja u srcu Crkve, te pred sam početak jubilarne godine posvećene razmišljanju o temi Božjega milosrđa kao »uvjeta našega spasenja« i »puta koji ujedinjuje Boga i čovjeka« (papa Franjo, *Misericordiae*

Vultus br. 2.) biti će proglašeni blaženima dvojica naše subraće fra Miguel TOMASZEK i fra Zbigniew STRZAŁKOWSKI, koji su, poput proroka urođenih u Božje milosrđe, dali svoj život iz ljubavi prema Bogu i prema siromašnima koje Bog ljubi na poseban način. Tek četvrt stoljeća dijeli nas od njihova mučeništva, stoga ne možemo reći kako se radi o nekom davnom događaju izgubljenome u noći vremena, nego o jednom »svježem« i nama vrlo bliskom svjedočanstvu. Svjedočanstvo ovih mučenika dio je naše suvremenosti i dira naš život u njegovoj biti i dotiče naš odgovor na franjevački poziv koji se u njihovu primjeru očituje u potpunom sebedarju.

Jesmo li mi uopće po mjeri takvog dara u ljubavi kao što je mučeništvo? Nije to tek retoričko pitanje, nego upit kojega trebamo čuvati u svojim srcima i kojeg moramo imati uvijek pred očima. Ponovno slušamo riječi redovnika Slugu Marijinih i pjesnika Davida Marije Turola, koji, govoreći o nekim velikim svjedocima naših dana, piše: »Kakva sramota! Biti njihovim suvremenicima... njihovim prijateljima i sustolnicima i ne naučiti. I ne obratiti se. I ostati isti«.

Mučeništvo: rasti kroz darovani život

»U ponedjeljak, 3. veljače 2015. godine, Sveti Otac Franjo ovlastio je Kongregaciju za proglašenje svetih da proglasi Dekret mučeništva slugu Božjih Miguela Tomaszeka i Zbigniewa Strzałkowskog,

o. Michał Tomaszek OFMConv
o. Zbigniew Strzałkowski OFMConv

svećenika i pripadnika Reda Male braće konventualaca ubijenih iz mržnje prema vjeri 9. kolovoza 1991. u Pariacotu.» (L'Osservatore Romano, 4. veljače 2015., str. 8.)

Kada je do mene došla ta vijest, jako sam se obradovao te sam se u isto vrijeme sjetio Franjinih riječi kada se spominjao marokanskih mučenika ubijenih 16. siječnja 1220.: »Svatko neka se diči vlastitim mučeništvom, a ne tuđim.« (Giordano iz Giana, *Kronika*, 8). Da, upravo zato jer je mučeništvo središte kršćanstva, ono je i mjesto u kojemu se ljubav prema braći (pa i prema krvnicima!) očituje u potpunosti. Radi se o gorućem grmu kojemu se možemo približiti jedino bosu, očišćeni od svake izvanjske ispraznosti. Fra Miguel i fra Zbigniew su dali život: njima pripada palma mučeništva, a na nama je slijediti put dvojice braće koji su radikalno živjeli evanđelje slijedeći Krista sve do križa.

Oduvijek sam sa velikom simpatijom gledao na fra Miguela i fra Zbigniewa, na dvojicu naše mlade poljske braće (31 i 33 godine) iz Poljske provincije svetog Antuna Padovanskog i blaženog Jakova iz Strepe koji su 1988./1989. s velikim entuzijazmom krenuli u misije u Peru živjeti među posljednjima. Misionarski žar i želja da ljudi svih zemalja i naroda susretnu Evanđelje znakovi su kršćanske vjernosti jer govore o tome da je vjera veliki Božji dar svima, bez razlike. Tko se otvori misijama, otvara se ljubavi Božjoj koja želi dotaknuti i najudaljenijeg čovjeka, te se na najdubljoj razini povezuje sa siromašnima i malenima.

Draga braćo, u ovome Pismu želim vam govoriti o svjedočanstvu dvojice braće, smještajući ga osobito u kontekst novog vremena mučeništva koje Crkva proživljava. Ne namjeravam pisati isključivo slavljeničkim tonom, nego još više podsjetiti sve nas kako je mučeništvo sastavni element našeg kršćanskog i franjevačkog života. Ako smo sve predali Gospodinu, onda je i naš život u njegovim rukama. Upravo zato je dobro govoriti o mučeništvu, ne kao o »junačkom djelu«, niti o činu krepkih ljudi nego kao o prirodnom razvoju darovanog života«. U tom smislu nitko se sam ne nudi

da bi umro kao mučenik, nego mučeništvo dolazi samo, s vremenom, kao nastavak puta rasta i vrlo često na nepredvidiv i neočekivan način, kako nas podsjeća i papa Franjo: »Ovo je ljepota mučeništva: započinje svjedočenjem, dan za danom i može završiti prolijevanjem krvi, baš kao u slučaju Isusa Krista, prvog mučenika, prvog svjedoka, vjernog svjedoka.« (*Sveta misa u kapeli Doma svete Marte*, 30. lipnja 2014.)

Mučenici: jučer i danas

»Normalno je da u jednom vremenu ima više mučenika nego u drugom, no kada bismo nijekali opstojnost mučeničkog svjedočanstva u bilo kojem vremenu života Crkve, značilo bi nijekati prisutnost Crkve u tom vremenu.« Tako govori Erik PETERSON, teolog iz prve polovice prošlog stoljeća. I doista je tako. Crvena nit mučeništva u dvije tisuće godina života Crkve nikada nije prekinuta i danas je postala još vidljivija.

Nažalost, riječ »mučeništvo« zvuči vrlo dramatično i biva vrlo aktualno u mnogim životnim situacijama i kontekstima u kojima su kršćani progonjeni na najbrutalnije načine, sve do oduzimanja samoga života. Radi se o najrazličitijim situacijama, koje svjedoče životnu vjeru autentično prisutnu u nasljedovanju Krista i sposobnu podnositi najrazličitije nevolje, te na veliko nasilje odgovoriti blagošću i opraštanjem. Radi se, između ostaloga, o situaciji koja se uvijek iznova ponavlja počevši od drva križa posađenog na Golgoti izvan grada Jeruzalema na kojemu je raspet Pravednik. »Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio prije nego vas. (...) »Nije sluga veći od svoga gospodara. Ako su mene progonili, i vas će progoniti« (Iv 15, 18.20). Mnogi primjećuju da je kršćanstvo trenutno religija koja se najviše vrijeđa i u najvećem broju slučajeva, u odnosu na druge religije, podvrgnuta je agresiji. Tako prema istraživanju engleskog zastupnika Jima SHANNONA, u svijetu svakih jedanaest minuta biva ubijen jedan kršćanin zbog svoje vjere. Brojke su nevjerojatne: od 150

do 200 milijuna kršćana (katolika, pravoslavaca, protestanata...) biva diskriminirano i progonjeno na našem planetu zbog svoje vjere, zbog čega, nakon dvadeset godina, možemo potvrditi riječi Ivana Pavla II. u Apostolskom pismu *Tertio millenio adveniente*: »Na kraju drugog tisućljeća Crkva je ponovno postala Crkva mučenika« (1994., br. 37).

U našem vremenu mučeništvo predstavlja otajstvenu milost, ali u isto vrijeme kršćanske zajednice dovodi u situaciju da se zapitaju. Upravo zato nije dovoljno samo proslaviti događaj krvnog svjedočenja, nego je također nužno suočiti se s ljepotom i veličinom svjedočanstva. U svojoj propovijedi u Seulu, u Južnoj Koreji, papa Franjo nas je podsjetio da »često doživljavamo u današnjem vremenu kako je naša vjera kušana od strane ovoga svijeta i na mnogo načina se od nas traži da činimo ustupke po pitanju vjere, da se ne držimo baš točno svih zahtjeva koje Evanđelje od nas traži i da se suobličavamo ovome svijetu. Usprkos tome, mučeničko svjedočanstvo poziva nas staviti Krista iznad svega i promatrati svijet o odnosu na Krista i na Njegovo vječno Kraljevstvo. Ono nas izaziva da se pitamo postoji li i u našem životu nešto za što smo spremni umrijeti.« (16. kolovoza 2014.). Živjeti puninu života zna samo onaj koji ima razloga za nekoga ili nešto dati svoj život, a kršćani pripadaju toj vrsti ljudi. Moguća su također, kako se često u naše vrijeme zna dogoditi autodestruktivna ponašanja vođena fanatizmom, kao i suluda ubojstva prikrivena religijskim motivom. Govoriti o »ofenzivnom mučeništvu« je prava besmislica, jer kršćanski mučenik nudi svoj život uvijek poštujući tuđi, uključujući i onaj progoniteljjev. Po uzoru na Krista raspetoga, kralja mučenika, na udar mržnje kršćanski mučenik odgovara oprostom, a ne nasiljem.

Latinoameričko okruženje

U narativnom dijelu mog predstavljanja koristit ću riječi fra Jareka WYSOCZAŃSKOG, trećeg brata iz Perua, koji je preživio sukob jer je tog dav-

nog 9. kolovoza 1991. bio u Poljskoj. Zahvaljujem mu od srca što je sve ove godine u našem Redu držao živom uspomenu na taj događaj koji mu je promijenio život.

Fra Miguel i fra Zbigniew krenuli su u Peru s velikim nadama. Rođeni su i odrasli u komunističkom režimu i nakon teološke formacije i svećeničkog ređenja radosno su i s velikom otvorenošću krenuli u misionarsku pustolovinu u daleku i nepoznatu zemlju, koju su vrlo brzo zavoljeli. Evo kako to opisuje fra Jarek:

Miguel TOMASZEK je rođen 23. rujna 1960. u Łękawici u Poljskoj. Završava studij filozofije i teologije, te je zaređen za svećenika 23. svibnja 1987. u Krakowu. Dvije godine vršio je službu župnog vikara u Pieńsku, a 24. srpnja 1989. srca punog elana i snova kreće u Peru. Fra Miguel je osjetljiva i nježna osoba, duboke vjere. Ljubitelj je molitve i velikodušni je evangelizator. Gaji duboku ljubav prema Djevici Mariji i prema glazbi – svira gitaru – zna se približiti malenima i mladima.

Zbigniew STRZAŁKOWSKI je rođen 3. srpnja 1958. u Tarnówu u Poljskoj. Jednako kao i Miguel studira filozofiju i teologiju u Krakowu, te je zaređen za svećenika 7. srpnja 1986. Dvije godine vrši službu zamjenika odgojitelja u malom sjemeništu, a 30. studenog kreće u Peru. Dobar je čovjek, odgovoran, odličan organizator i odličan matematičar. Voli prirodu, brine se za bolesne i svima služi dubokom vjerom. Duboko je povezan i zainteresiran za osobu i djelo svetog Maksimilijana Kolbea.

Važno je istaknuti da je peruanska misija nastajala, programirana i o njoj se razmišljalo dugo vremena kao o želji za ostvarenjem franjevačke prisutnosti među najmanjima u toj zemlji.

Tako Generalni ministar franjevaca konventualaca fra Lanfranco SERRINI, u jednom pismu od 15. siječnja 1989., naslovljenom na monsinjora Luisa BAMBARÉNA, biskupa lokalne Crkve u kojoj braća djeluju, piše: *Red je sretan zbog pokretanja nove misije u peruanskoj zemlji, na prostoru Vaše biskupije u Chimboti. Osjećamo da nas je posljed-*

njih godina kroz mnoge nevolje vodila Božja Providnost te da se svako Gospodnje djelo ostvaruje mnogim putevima. Lijepo je vidjeti da se u njima nalazi tajna života. Taj život, koji želimo oživjeti u ovoj misiji preko poljskih misionara, sadrži sve karakteristike franjevačke karizme: jednostavnost, siromaštvo, skroviti život, zajedništvo i raspoloživost.

Prošlo je malo manje od dvadeset godina od drugog zasjedanja Latinoameričkih biskupa u Medellinu (1986.) i deset godina od trećeg zasjedanja u Puebli (1979.) i od njihova pokušaja da posadašnje odredbe i želje II. Vatikanskog koncila, te istaknu kako prioritetno usmjerenje evangelizacije i djelovanja Crkve među latinoameričkim narodima nije prvenstveno sociološke, nego teološke naravi (usp. Evangelii Gaudium br. 198.). Za razliku od čovjeka sa zapada, koji je suočen s izazovima nevjerničkih stavova teorijskog i praktičnog ateizma, u Latinskoj Americi problem nije u »ne – Bogu«, nego u »ne – čovjeku«. Čovjek je suočen s iskorištavanjem na ekonomskom planu te mu nisu priznata njegova temeljna prava, a da ne govorimo o nasilnim i nepravednim političkim režimima koji siju strah. Ponekad se doista radi o pravim »raspetim narodima«, koji, ogledajući se u Evanđelju ponovno pronalaze dostojanstvo i volju za djelovanjem krećući na put oslobođenja. Na tom tragu, moglo bi se reći da je tekst iz konstitucije Lumen Gentium (1965., br. 8.) u pravom smislu proročki govor koji u ovom kontekstu nalazi svoje ispunjenje: »Kao što je Krist bio poslan od Oca 'blagovjesnikom biti siromasima, proglasiti sužnjima oslobođenje' (Lk 4, 18), 'potražiti i spasiti izgubljeno', tako i Crkva posebnom brigom okružuje umorne i opterećene, štoviše u siromašnima i patnicima prepoznaje sliku svog utemeljitelja, siromašnog i patnika, vodi brigu o olakšanju neimaštine i u siromasima nastoji služiti Kristu.« Naviještanjem Evanđelja pažnja prema siromašnima, zauzimanje njihove strane i djelujući u njihovu korist jest još jedan nosivi stup misije u Pariacotu. Fra Jarek nastavlja svoje svjedočanstvo:

»Došavši u Pariacoto nije nam se bilo lako uključiti u novi način života Crkve. Proveli smo sate i sate

zajedno razgovarajući, raspravljajući pokušavajući dokučiti i shvatiti – kako? S vremenom smo uspjeli definirati ključna pitanja: Koje je naše poslanje kao franjevaca na ovome mjestu? Koji tip Crkve želimo utjeloviti? Kako možemo biti siromašni sa siromašnima? Na početku nas je ovaj novi način kako biti Crkvom uznemiravao, ali u isto vrijeme u nama je budio novi način i nadahnuće kako biti kršćani. U kratkom vremenu u punom smislu postali smo članovima lokalne Crkve, do kraja prihvaćajući uvjerenje da svaki narod mora imati mogućnost izraziti svoju vjeru zadržavajući vlastiti identitet. Postojala su dva stupa našega misionarskog djelovanja: naviještanje Evanđelja i blizina siromašnima. Bratski život u jednostavnosti i siromaštvu bio je najučinkovitiji most prema ljudima toga mjesta. Fra Miguel piše svojoj obitelji: »Narod je jako dobar: djeca nas glasno pozdravljaju na ulici i više puta u danu; ima jako puno mladih i sve se više približavaju Crkvi; nemamo orguljaša, ali mladi ga savršeno zamjenjuju svojim glazbenim instrumentima. Sviraju gitaru, flautu (drukčiju od ove poljske: učim ju svirati), sviraju šećernom trskom (ima dobar zvuk), udaraljka-ma i nečim što nalikuje suhim mahunama dugim pola metra (ne znam kako se zove biljka). Pjevaju vrlo lijepo i s užitkom. Prije dva dana ostao sam sam, ali mi nije bilo dosadno, a kasno navečer slavio sam svetu misu. Nakon euharistije sam sjedio s mladima na stepenicama ispred crkve na mjesecini i slušao kako pjevaju, pjevali su čak i neke pjesme na poljskom.«

(Pismo obitelji, 20. kolovoza 1989.)

»Trebalo ubiti one koji propovijedaju o miru«

Glavni tužitelji dvojice braće bili su teroristi pripadnici maoističkog pokreta »Sendero luminoso - Prosvijetljeni Put« koji je vodio Abimaela Guzman, a glavna optužba sastojala se u pitanju vjere kao stvarnosti koja narod odvodi od prvotne svrhe - dijeleći im hranu teroriste je dovodila do zaključka kako se radi o pokušaju kolonijalizma i pranja mozga.

Pogledajmo samo neke izjave u procesu protiv dvojice braće:

»Zavode narod jer dijele hranu iz Caritasa, a to je imperijalizam.«

»Propovijedaju mir i tako čine narod tromim.«

»Ne žele ni nasilje niti revoluciju.«

»Mir obeščašćuje narod.«

»Treba ubiti one koji propovijedaju o miru.«

»Religija je opijum za narod.«

»Biblija je put uspavlivanja naroda, put prijevare i način za dominiranjem nad njime.«

Staromarksistički pokreti (nalazimo se u 1991. godini, dvije godine nakon pada Berlinskog zida) podižu oružane revolucije i proglašavaju religiju opijumom za narod. Upravo je ta izopačena i okrutna ideologija osudila našu subraću na smrt. Prisjećamo se događaja riječima »trećeg brata«:

9. kolovoza 1991. – bio je petak – nakon euharistijskog slavlja Miguel i Zbigniew bili su odvojeno jedan od drugog odvedeni iz samostana u policijsku postaju Pariacoto. Zajedno s njima u misijskom kamionu pošla je i sestra Berta HERNÁNDEZ, iz kongregacije Službenica Presvetog Srca Isusova, koja je htjela poći s njima na vlastitu inicijativu. Nešto kasnije, na cesti za Cochabambu, prije nego su prešli most izbacili su sestru Bertu iz kamiona, zapalili most i odveli fratre u mjesto zvano Pueblo Viejo, blizu groblja. Ondje su hladnokrvno ubili fra Miguela jednim pucnjem u vrat, a fra Zbigniewa s dva hica: jednim u rame, a drugim u glavu. S njima je ubijen i gradonačelnik Justino Masa.

Tijela nisu micana s mjesta zločina sve do sljedećeg dana kada je policija došla na mjesto zločina zajedno s monsinjorom BAMBARÉNOM. Obavljena je obdukcija, a slijedećeg jutra slavljena je i pogrebna misa. Tijekom pogrebne procesije narod je odavao počast fratrima mučenicima cvijećem, zastavama, molitvama, suzama i znakovima na kojima je bilo napisano: Paz y bien, Perdónales porque no saben lo que hacen, Nuestros padres no murieron. (*Mir i dobro, Oprosti im jer ne znaju što čine, Naši oci (Miguel e Zbigniew) nisu mrtvi.*)

»Mjesto na kojemu se dogodilo ubojstvo – čitamo u knjizi koju su zajedno objavili fra Jarek i Alberto FRISO, novinar *Glasnika svetog Antuna* – odmah je privuklo pozornost mještana Pariacota. Odlazili su na mjesto mučeništva s lopatama i skupljali koliko god su mogli zemlju natoplenu krvlju mučenika, zemlju koja je postala sveta. Zatim su ju nosili u sprovodnoj procesiji, te ostavili u blizini groblja. Također su na jednom spomeniku iznad kojega je križ napisana njihova imena: Miguel i Zbigniew.« (*Frati martiri. Una storia francescana nel racconto del terzo compagno, EMP 2013, p. 202*). Glas naroda je predosjetio da je njihova prolivena krv bila dragocjena i da je govorila, bila je znak ljubavi, koja ne može biti ugušena niti smrću.

Tih potresnih dana, kako smo već rekli, fra Jarek je bio u Poljskoj na vjenčanju svoje sestre, upravo u vrijeme kada je Ivan Pavao II. bio u Częstochowi na Svjetskom danu mladih. Njih dvojica su se nasamo nakratko susreli 13. kolovoza i papa je, nakon što se raspitao o tome što se zbilo, rekao: »Imamo nove svete mučenike u Peruu.« Proročka rečenica, koja će od tog trenutka pratiti i podržati spontani kult u narodu kao i put prema beatifikaciji kojega su započela njihova subraća.

Mučenici čovječnosti: *in odium fidei*

Teologija mučeništva je u posljednjih nekoliko desetljeća doživjela značajan razvoj, osobito nakon što se pomnim povijesnim istraživanjem uvidjelo da je 20. stoljeće u pravom smislu bilo »stoljeće mučenika«. U godini Velikog Jubileja 2000. utvrđeno je da je upravo dvadeseto stoljeće bilo stoljeće u kojemu se dogodio najveći broj mučeničkih smrti u čitavoj povijesti Crkve, prema istraživanju časopisa *La Civiltà Cattolica*. Časopis donosi još neke impresivne podatke: početkom 1900. godine tzv. Bokseri, kineski pobunjenici, ubili su 180 misionara i 40 000 kršćana, između 1894. i 1918. Turci su masakrirali oko dva milijuna armenskih kršćana, dvadesetih godina u Meksiku izbija progon kršćana u kojemu ih je ubijeno oko 200. Tijekom

Građanskog rata u Španjolskoj (tridesetih godina) ubijeno je 30 biskupa, 7000 svećenika, redovnika i redovnica i oko 3000 vjernika laika. Tisuće pravoslavnih kršćana ubijeno je tijekom vladavine Sovjetskog Saveza. Samo za vrijeme Lenjinove vladavine (1922.) ubijeno je 2691 pravoslavni svećenik, 1692 monaha i 3477 redovnica. Većina episkopa bila je ubijena, zatvorena ili deportirana, a Katolička Crkva obnovila se tek nakon Drugog svjetskog rata. Svakako ne smijemo zaboraviti progone od strane vlasti pod istim znakom u Albaniji, Sjevernom Vijetnamu, Laosu, Kambodži, Kini, ali i u Istočnoj Europi. Na sličan način postupala je i nepoganska ideologija Trećeg Reicha nacionalsocijalizam, koja je u logore slala nebrojene kršćane. U drugoj polovici dvadesetog stoljeća, karta mučenika dramatično se širi do Latinske Amerike i Afrike (*Il senso del martirio cristiano*, 151, 2000/III, pp. 107-119). Ondje dolazi do progona i mučeništava redovnika i vjernika laika, osobito katehista. Što se dogodilo da su u zaborav pali svi ti događaji tako značajni i divlji? Sigurno je jedan od razloga upravo vladavina komunizma u SSSR – u Istočnim zemljama, koja je uzrokovala loš protok informacija, ali i slabu zainteresiranost za patnje kršćana svih denominacija od strane zapada (slično kao i danas). Slaba zainteresiranost za kolektivne patnje naroda na religioznom planu, koje se ponekad mogu nazvati pravim dramama u zemljama tzv. Trećeg svijeta. Što se tiče pojave mučeništva u Latinskoj Americi važno je istaknuti neke jedinstvene pojave. Prva je da su kršćani bili ubijani od ljudi koji su sami sebe nazivali kršćanima. Druga je da mučenici nisu bili ubijani isključivo zbog pitanja vjere, nego zbog zauzimanja za ugrožene i potlačene u ime pravde kako se dogodilo u slučaju našega subrata, sluge Božjega, Carlosa de Dios MURIASA, koji je stradao od argentinskog diktatorskog režima između 1976. i 1983. godine.

Moglo bi se reći, da je beatifikacija franjevačkih peruanskih mučenika (s bergamskim svećenikom *fidei donum* Alessandrom Dordijem i još poznatijim nadbiskupom San Salvadora Óscarom Arnulfom Romerom) izraz *in odium fidei* uveli-

ke proširila te govori o utemeljenju općeljudskih vrijednosti u evanđeoskom nauku. Podsjetimo na riječi svetog Tome Akvinskog, koji je suočavajući se s tim fenomenom, napisao: »Svako ljudsko dobro može postati uzrokom mučeništva, ako se tiče Boga.« (*Summa Theologiae* II-II, q. 124, a. 5). Na ovaj način bio je tumačen i slučaj svetog Maksimilijana Kolbea. Iako ga je 17. listopada 1971. Pavao VI. beatificirao kao ispovjedaoca vjere, Ivan Pavao II. ga je kanonizirao kao mučenika.

U homiliji na euharistijskom slavlju povodom kanonizacije papa je rekao: »Apostolskom vlašću koja mi je povjerena određujem da se Maksimilijan Kolbe, koji se od beatifikacije do danas štovao kao ispovjedalac, od sada štuje i kao mučenik.« Ovaj franjevački brat se žrtvovao zbog čovjeka (kako bi spasio oca jedne obitelji od smrti), i to je učinio kao čovjek vjere, s ljubavlju se davši za drugoga do kraja. Evo i riječi koje je izrekao papa 11. listopada 1982. u prisutnosti poljskih hodočasnika: »Preko ovoga čovjeka otvaraju nam se pred očima univerzalni horizonti (...); njegova svetost je učinila da na vidjelo izađe velika, duboka i bolna ljudska stvarnost.« Uistinu, Božja i ljudska stvarnost su se susrele, postale su nerazdvojne i iz tog razloga istina vjere u obrani dostojanstva dolazi na odlučujući način na kušnju. Monsinjur Romero će prevesti poznati Irenejev izraz »*gloria Dei vivens homo* / živi čovjek slava je Božja«, a u prijevod će još dodati »slava je Božja siromašak koji živi /*gloria Dei vivens pauper*«, želeći reći da je kršćanski Bog »Bog blizak siromasima, tako je blizak njima da se daje pribiti na križ te time pokazuje da uzima udjela u patnji žrtava i djeluje tako da je nemoguće ne vjerovati njegovoj ljubavi (...). Romero je stao iza takvog Boga i učinio se službenikom života, pravde, mira i nade.« (J. Sobrino, *Romero, martire di Cristo e degli oppressi*, EMI 2015, p. 264).

Ako je Latinska Amerika dala toliko mučenika koji nisu bili ubijeni na izravan način zbog pitanja vjere, to ne znači da u današnje vrijeme ne postoje mjesta gdje takvih slučajeva ima, kao na primjer u većinski muslimanskim zemljama, kao na primjer u Pakistanu gdje se ekstremističke religijske sku-

pine bore protiv kršćanske manjine. Papa Franjo je na tu temu, nakon *Angelusa* 15. ožujka, rekao: »Tamo su kršćani progonjeni i prolijevaju krv samo zato jer su kršćani.«

Važno je izbjegavati instrumenatalizaciju svakog fundamentalističkog vjerskog nasilja, stoga u korizmenom pismu nigerijskim biskupima, aludirajući vjerojatno na teroriste islamske organizacije Boko Haram, papa ističe obostranu tragediju kršćana i muslimana: »Vjernici, bilo kršćani bilo muslimani, su bili podvrgnuti tragičnom svršetku od ruke onih koji se predstavljaju vjericima, ali zapravo samo zloupotrebljavaju religiju i od nje čine ideološki koncept pomoću kojega promoviraju vlastite interese koji se tiču potlačivanja i ubijanja.« (2. ožujka 2015).

Franjevačko mučeništvo

XVI. poglavlje Nepotvrđenog pravila, koje govori o misijama, započinje i završava temom mučeništva: »Evo, ja vas šaljem kao ovce među vukove.« (Mt 10,16), »Blago progonjenima zbog pravednosti...« (Mt 5, 10), »Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo...« (Lk 12,4). Ustvari, u tim vremenima, za onoga tko je išao u misije među Saracene (muslimane), mogućnost mučeništva nije bila samo neka daleka mogućnost. Bilo je nužno da braća, pri ulasku u Red, budu svjesna da svoje tijelo daruju Gospodinu, znajući da iz ljubavi prema njemu prihvaćaju svaku kušnju. Ništa im ne bi bilo oduzeto, što već sami nisu stavili na raspolaganje. Uviđa se, s velikom jasnoćom, da je mučeništvo sastavni dio kršćanskog (a još više franjevačkog) života, jer je ono zapravo utemeljeno i upisano u samom krštenju. O tome izravno govori i II. Vatikanski koncil: »ako je mučeništvo darovano tek nekima, svi ipak trebaju biti spremni ispovijedati Krista pred ljudima i slijediti ga putem križa i kroz progone kojih nikada u Crkvi ne nedostaje.« (*Lumen gentium* n. 42).

Mučeništvo je, naime uvijek bilo dio franjevačkog poziva. O tome svjedoči jedan od prvih auto-

riteta po pitanju Pravila, sveti Bonaventura: »Oni koji traže da budu primljeni u naš Red, moraju biti spremni na mučeništvo.« (*Expositio super Regulam*, cap. II, in *Opera Omnia*, t. VIII, p. 398). Dva-deseto stoljeće poklonilo nam je svijetli primjer svetog Maksimilijana Kolbea koji je iz ljubavi dao svoj život na jednoj od najdramatičnijih *Golgota* u novijoj povijesti. Prije nekoliko mjeseci proslavili smo beatifikaciju sardinijskog mučenika fra Franje ZIRANA ubijenoga *in odium fidei* u gradu Algeri 25. siječnja 1603. Sada se druga dvojica braće, fra Miguel i fra Zbigniew, pridružuju procesiji žrtvanog Jaganjca u nebeskom gradu kao vjerni svjedoci vjere.

Ne možemo ovdje ne citirati potresne riječi oca Serrinija sadržane u Božićnom pismu cijelom Redu iz 1991.: »Prolivena krv dvojice mlade braće, 9. kolovoza 1991., sjedinila se s krvlju svetog Maksimilijana Kolbea, također poljskog podrijetla, koji je prije pedeset godina (samo s pet dana razlike) jednako tako darovao svoj život. Dvostruki je to doprinos mučeništvu iz ljubavi i iz vjere pokazujući tako savršeni kontinuitet i živo svjedočanstvo koje se rađa u trenucima istine za pojedince i obitelji.«

Kolika odgovornost! Iznad svega prema poslanju – misiji, kojoj je mučeništvo svojstveno, jer nakon navještaja Radosne vijesti može lako uslijediti progonoštvo. Što više svjetlost svijetli, to se tama više trudi ugasiti ju. Mlakost, naprotiv, nikome ne smeta, prolazi neopažena i ne nailazi na protivnike.

Na drugom mjestu odgovornost prema bratstvu. U slučaju dvojice naših mučenika, željelo se udariti na cijelu zajednicu koja je bila okupljena oko istog ideala, kojoj je srce kucalo u ritmu Evanđelja i čija su djela širila Kristov miomiris. Fra Miguel i fra Zbigniew otišli su u mučeničku smrt zajedno, kao malena svjedočka franjevačka zajednica. Dirljivo je svjedočanstvo sestre Berte HERNANDEZ, koja svjedoči da su, putujući prema mjestu ubojstva, jedan drugoga tiho odriješili od grijeha. Tako će sve više, u budućnosti, franjevačko svjedočanstvo biti primjerom autentične i proročke zajednice.

I na trećem mjestu postoji odgovornost prema narodu i prema siromasima kojima su fra Miguel i fra Zbigniew služili s ljubavlju i velikodušnošću. Tko evangelizira siromahe, biva od njih evangeliziran i privučen srcem Evanđelja, a to je povlastenost koju Bog ima prema malenima i posljednjima. Blizina siromasima je za franjevce uvijek bila siguran put za življenje Kristovog Evanđelja u punini.

Pozivam, stoga svu braću Reda da se zaustave na ovim trima riječima: (poslanje, bratstvo, siromasi) koje su odvele fra Miguela i Fra Zbigniewa u mučeništvo, kojim su mogli pokazati najuzvišeniji i najsvjetliji znak ljubavi (usp. *Lumen gentium* br. 42.)

Zaključak

Premda »od nekih Gospodin traži mučeništvo života, postoji također i mučeništvo svakoga dana, svakoga sata: svjedočanstvo protivno zlome duhu koji ne želi da budemo evangelizatori« (Papa Francesco, Catechesi inaugurali del Convegno Ecclesiale della Diocesi di Roma, 17-19 giugno 2013). Želio bih završiti ovo pismo naglašavajući usku povezanost koja postoji između svakodnevnog svjedočenja i mučeništva, koje papa Franjo objašnjava kao borbu protiv svega onoga što se, zbog naše lijenosti i poticanja zloga, protivi misionarskome zanosu. Kad bi fra Miguel i fra Zbigniew mogli

danas govoriti našem Redu, govorili bi o svome velikom entuzijazmu u naviještanju Evanđelja svakom čovjeku, počevši od najmanjih koje su doista ljubili i kojima su služili. Govorili bi o Evanđelju koje je puno više od napisanog teksta. Ono je dobra i oslobađajuća (euanghélion) vijest koja se prenosi kroz riječ i primjer, ponajviše na radostan i bratski način. Svjedočili bi neizmjereno Božje milosrđe koje je povećalo njihovu želju za odlaskom u daleke zemlje, za 'izlaskom' na radikalni i nepovratan način kako bi susreli i podijelili, evangelizirali i bili evangelizirani. Oslušujmo kratko i ispunjeno postojanje ove dvojice naše subraće i njihov kraja, kako bi nas Gospodin učinio autentičnim, radosnim i plodnim evangelizatorima. Gospodin nam je darovao dvojicu braće Miguela i Zbigniewa već njihovim ulaskom u naš Red; po njihovom misionarskom pozivu ohrabruje nas u obnovi puta nasljedovanja; po njihovu mučeništvu svjedoči nam pobjedu nad smrću i zlom onih koji se uzdaju u njegovu milost; njihovim proglašenjem blaženima daruje nam zagovornike. Postanimo svjesni dragocjenosti ovoga trenutka milosti i potrudimo se slijediti primjer naših mučenika. Preporučam u vaše molitve sve inicijative, katehetske projekte i promicanje ljudskosti koje će Red učiniti u sjećanju na njih i molim za vašu zauzetost.

Draga moja braćo, Gospodin vam dao svoj mir!

*fra Marco Tasca,
generalni ministar*

iz provincije

DEVETNAESTA SJEDNICA DEFINITORIJA

Devetnaestu sjednicu Definitorijska započeli smo molitvom krunice u klerikatskoj kapeli, 29. listopada 2015. u 8.30 sati. Opravdano su izostali fra Ferdinand Čavar i fra Željko Klarić. Nakon molitvenog dijela jednoglasno je usvojen zapisnik osamnaeste sjednice Definitorijske.

- Ekonom Provincije dao je potpuni izvještaj o obnovi Doma sv. Antuna.
- Provincijalni ministar zahvalio se fra Tomislavu Glavniku i braći samostana Uznesenja BDM u Molvama za dobro organiziranu proslavu Dana Provincije na kojem se okupio lijepi broj braće.
- Fra Martin Jaković pismeno je izvijestio članove Definitorijske o održanom Marijafestu.
- Provincijalni ministar obavijestio je Definitorij da je stigao pozitivan odgovor Kongregacije za redovnike o molbi fra Ivana Poleta za prijelazom u Beogradsku nadbiskupiju.
- Fra Tomislav Glavnik izvijestio je Definitorij o pripremi spota – dokumentarnog filma o Provinciji.
- Pročitana je i usvojena molba splitskog samostana o kupnji novog automobila.
- Pročitane su molbe zagrebačkog samostana za sanaciju terase i zamjenu dizala. Odobrena je molba za sanaciju terase dok će se sa zamjenom dizala pričekati.
- Odobrena je molba samostana sv. Ivana Krstitelja u Puli za zamjenom prozora na samostanu.
- Prihvaćen je prijedlog da prijevod spisa sv. Maksimilijana Kolbea financira Provincija.
- Provincijalni ministar je:

- upoznao braću o planiranim posjetima braći u Njemačkoj (od 10. do 14. prosinca) te u Kanadi i SAD-u (od 15. do 22. prosinca);
- predložio da se u budućnosti organizira duhovna obnova za djelatnike naših samostana i provincijskih institucija;
- izvijestio Definitore da je na sjednici HKVR-PP odlučeno da Konferencija za sve redovničke odgajanje (muške i ženske), polazničke škole stranih jezika SPES, u cjelokupnom iznosu preuzme troškove pohađanja tečajeva jezika.

Sljedeća sjednica Definitorijska biti će u ponedjeljak, 30. studenoga 2015. godine. Sjednicu smo završili u 11.35 sati.

DVADESETA SJEDNICA DEFINITORIJA

Dvadesetu sjednicu Definitorijska započeli smo 30. studenoga 2015. u 8.00 sati klanjanjem i molitvom Srednjeg časa u kapeli sv. Josipa Kupertinskog. Sjednici nije prisustvovao fra Željko Klarić. Nakon molitvenog dijela sjednica je nastavljena u prostorijama Provincijalata.

- Fra Josip Blažević, provincijalni ministar, obavijestio je Definitorij o inkardinaciji fra Ivana Poleta u Beogradsku nadbiskupiju.
- Razgovaralo se o personalnim promjenama zbog pastoralnih potreba, o premještanju fra Marka Vrdoljaka u samostan Svetog Duha u Zagrebu, fra Tomislava Cvetka u samostan Uznesenja BDM – Molve i fra Ivana Radeljaka u samostan sv. Antuna Padovanskog - Sisak.
- Provincijalni ministar izrazio je zahvalu gvardijanu zagrebačkog samostana i bogoslovima za

pomoć oko organizacije simpozija (Neo)gnostički i (neo)poganski kultovi.

- Creskom samostanu sv. Frane odobreno je sklapanje ugovora o davanju zemljišta u zakup.
- Provincijalni ministar obavijestio je braću o datumima posjeta braće u Hrvatskoj i inozemstvu u okviru adventskih susreta s braćom. S gvardijanima samostana osobno će dogovoriti datum susreta s braćom u pojedinim samostanima.
- Provincijalni ministar izvijestio je braću da je izdan novi CD pod naslovom »Šibenik pjeva svome svecu« koji je pripremio fra Ivan Bradarić, a izdao šibenski Samostan sv. Frane. Isto tako obavijestio je Definitore o prodaji Veritasovih kalendara i izdanju nove knjige »Horoskop, astrologija i vidovnjaci« koje je on autor.
- Pročitana je dopis dr. Tomislava Markića, ravnatelja dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu o (ne)uplatama naše braće koji se nalaze u misijama u Fond solidarnosti misija. Provincijalni ministar ovih će dana posjetiti braću misionare u Njemačkoj, Kanadi i SAD-u i razgovarati s njima o ovoj temi.

Kao datum sljedeće sjednice Definitorija usvojen je 7. siječnja 2015. godine. Nakon još nekih kratkih informacija sjednicu smo završili u 10.45 sati.

VIJESTI IZ PROVINCIJE

Kratak pregled događaja u mjesecu
listopadu, studenom i prosincu

1. listopada 2015.

Otvorenje izložbe »Pjesma stvorova« Ivane Čepulić na Svetom Duhu.

U povodu međunarodnog dana starijih osoba fra Vitomir Glavaš i mons. Josip Mrzljak, biskup varaždinski posjetili Specijalnu bolnicu za kronične bolesti u Novom Marofu.

3. listopada 2015.

Dakonsko ređenje fra Milana Gele i fra Josipa Ivanovića.

4. listopada 2015.

Proslava sv. Franje u samostanima Provincije.

U šibenskoj crkvi sv. Frane devetnicu su predvodili fratri istoimenoga samostana, a zadnja tri dana i na sam blagdan propovijedao je fra Stanko Mijić.

Svečani zavjeti fra Ivana Marije Lotara u crkvi sv. Antuna Padovanskog u Zagrebu.

Zaziv Duha Svetoga za početak nove školske i pastoralne godine u župi sv. Ivana Krstitelja - Pula. Svetu misu predslavio je fra Vladimir Vidović.

5. listopada 2015.

Hrvatsko katoličko sveučilište zajedničkom svetom misom i zazivom Duha Svetoga u crkvi sv. Antuna Padovanskog na Svetom Duhu započelo novu akademsku godinu.

8. listopada 2015.

Župljani župe sv. Antuna Padovanskog i župe sv. Maksimilijana Kolbea iz Zagreba hodočastili u svetište Majke Božje od Milosti na Trsat.

9. listopada 2015.

U poznatoj austrijskoj ljevaonici zvona u Insbucku blagoslovljen je odljev zvona sv. Nikole Tavilića, koje će u Hrvatskom nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavilića biti svečano blagoslovljeno i podignuto na zvonik na svečev blagdan.

Pedesetak hodočasnika iz Šibenika i okolice hodočastilo je u Padovu, Arcellu i Camposampiero.

10. listopada 2015.

Hodočašće novomarofske župe sv. Antuna Padovanskog u Krasno.

11. listopada 2015.

Održan Marijafest u Molvama.

Zavjetovanje Nikole Volarića i Krešimira Šegovića u OFS-u Novi Marof.

Svetu misu zahvalnicu u zagrebačkoj crkvi sv. Antuna Padovanskog predslavio fra Matija Antun Mandić.

11. do 16. listopada 2015.

Održan treći turnus duhovnih vježbi u Splitu. Voditelj duhovnih vježbi bio je fra Bernardin Filičić, a u duhovnim vježbama sudjelovalo je 13 redovnika naše Provincije.

14. do 23. listopada 2015.

Fra Martin Jaković vodio hodočašće »Pavlovim stopama« u Grčku i Tursku.

17. listopada 2015.

U katedrali Uzvišenja sv. Križa u Sisku održan je Dan obitelji Sisačke biskupije koji je organizirao fra Roko Bedalov, biskupijski povjerenik za pastoral braka i obitelji. Na misnom je slavlju sudjelovalo stotinu sedamdeset i pet obitelji s petero i više djece.

Provincijalni ministar sudjelovao na proslavi 200. obljetnice osnutka Družbe Misionara Krvi Kristove.

18. listopada 2015.

HRT prenosio svetu misu iz Hrvatskog nacionalnog svetišta sv. Nikole Tavilića. Misu je predslavio fra Ivan Bradarić, a koncelebrirali su: fra Augustin Kordić, fra Ivan Penava i fra Nikola Šantek, uz asistenciju naših bogoslova.

23. listopada 2015.

Održana sjednica Komisije za odgoj i izobrazbu braće.

Održan sastanak o digitalizaciji samostanskih biblioteka.

24. listopada 2015.

Održan susret regionalnih asistenata Vojske Bezgrešne u Zagrebu.

Fra Vladimir Vidović vodio hodočašće pulske župe sv. Ivana Krstitelja u Padovu.

25. listopada 2015.

Proslavljena nedjelja zahvale za kruh i plodove zemlje u župi sv. Josipa Radnika u Sisku. Svetu

misu predslavio je fra Roko Bedalov, a pjevao je mješoviti zbor župe sv. Mihovila Arkandela iz Kaštel Kambelovca.

od 25. do 29. listopada 2015.

Sedmorica braće prisustvovali susretu trajne formacije u Piranu s temom: »Sestrica smrt«.

od 26. do 27. listopada 2015.

Održana 47. plenarnu skupštinu Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarića. Jedan od koordinatora bio je fra Josip Blažević, provincijalni ministar

28. listopada 2015.

Blagdan posvete župne crkve sv. Antuna Padovanskog u Novom Marofu. Svečanu svetu misu predslavio fra Anđelko Sesar.

2. studenoga 2015.

Fra Vladimir Vidović predslavio središnje euharistijsko slavlje na gradskom groblju u Puli.

4. studenoga 2015.

Otvoren je novi postav u Muzeju svetoga Frane. Predstavio ga je fra Ivan Bradarić, gvardijan samostana sv. Frane u Šibeniku, koji je zajedno s Teom Juričev Martinčev postavio ovu izložbu. Novi postav obuhvaća golemu dokumentacijsku građu vezanu uz proces proglašenja blaženim i svetim Nikole Tavilića, a pojačan je bogatom foto i filmskom građom.

5. studenoga 2015.

U šibenskom samostanu sv. Frane održan susret rektorâ hrvatskih svetišta.

7. studenoga 2015.

Predstavljen je nosač zvuka »Šibenik pjeva svoje svecu« s pjesmama u čast sv. Nikoli Tavliču uz nastup svih izvođača kojom su tom prigodom predane i prigodne zahvalnice u sudjelovanju u projektu.

od 9. do 13. studenoga 2015.

Provincijalni ministar fra Josip Blažević sudjelovao je na redovitom jesenskom zasjedanju Konferencije CEC-a u Gdansku, Poljska. Nakon pred-

stavljanja stanja po provincijama CEC-a, najviše vremena posvetilo se Statutu Konferencije i njezinom preimenovanju u federaciju - CEF. Ostatak vremena posvećen je reviziji Konstitucija, u čemu su samostani naše Provincije podbacili, premda su rijetke provincije zavrijedile pohvalu. Utvrđen je raspored susreta provincijala s Generalnim ministrom i njegovim Definitorijem u Asizu 2016. godine Razgovaralo se o susretu Giovanni verso Assisi i o susretu bogoslova »Juniorentreffen«. Prihvaćeno je da se susret bogoslova 2016. godine održi u Beču. Predavanje o dijalogu s islamom održao je dr. p. Slawomir Klein. Zadnji dan bio je posvećen razgledavanju znamenitosti grada Gdansk čiju čar su tek djelomično umanjili kiša i vjetar. Susretu je nazočio i fra Miljanko Hontić, generalni asistent, koji je pozdravio skup u ime Generala, a skupom je koordinirao fra Milan Kos, predsjednik CEC-a.

14. studenoga 2015.

U Hrvatskom nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavilića u Šibeniku svečano je proslavljen blagdan našeg prvog kanoniziranog hrvatskog sveca. Glavnu svetu misu u 18 sati predslavio je biskup šibenski mons. Ante Ivas. Uz biskupa je koncelebrirao fra Josip Blažević, provincijalni ministar te još dva-desetak svećenika.

Svetu misu u 10.30 predslavio je fra Vitomir Glavaš, župnik i gvardijan iz Novoga Marofa. Prije svete mise blagoslovljeno je novo zvono u čast sv. Nikoli Taviliću koje je blagoslovio gvardijan samostana i rektor svetišta fra Ivan Bradarić. Nakon svete mise KUD iz Novoga Marofa izveo je prigodni program plesova i pjesama.

Jutarnju svetu misu predslavio je don Toni Plenković, župnik iz Supetra na Braču.

Vjernici župe sv. Antuna Padovanskog iz Novog Marofa hodočastili u Šibenik i Međugorje.

Vjernici župe sv. Antuna Padovanskog iz Zagreba hodočastili u Šibenik i Knin

15. studenoga 2015.

Proslava sv. Huberta u creskom samostanu sv. Frane.

U svetištu sv. Nikole Tavilića proslavljena sveta misa zahvalnica i održan glazbeni program »Bogu i domovini« svetištu i hodočasnicima na dar u

prepunoj crkvi sv. Frane u Šibeniku. U glazbenom programu sudjelovali su: Novo svitanje, Zbor Kolbe, Ivan Mikulić, Stjepan Lah i Igor Drvenkar, a program je vodila Lejdi Oreb.

od 20. do 22. studenoga 2015.

Održani Dani otvorenih vrata klerikata. Sudjelovala su petorica mladića iz Zagreba, Bjelovara, Čemince, Splita i Pule.

Provincijalni ministar i fra Milan Gelo održali duhovnu obnovu u Biogradu u svrhu promocije zvanja. Tom prigodom napravili su i malu promociju Veritasa.

21. studenoga 2015.

U župi sv. Ivana Krstitelja u Puli svečano proslavljen blagdan Gospe od zdravlja. Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Ivan Milovan, biskup u miru u koncelebraciji sa fra Đurom Hontićem, gvardijanom i župnikom i fra Jerom Vujićem. Samoj proslavi prethodila je trodnevna duhovna obnova koju su imali: fra Jere Vujić, fra Svetozar Kraljević i fra Vladimir Vidović.

22. studenoga 2015.

Fra Tomislav Cvetko završio je međufranjevački tečaj za misionare u Bruxellesu. Na tečaju je sudjelovalo 13 franjevaca iz Azije, Afrike, Europe i Amerike: 3 kapucina, 3 OFM i 7 konventualaca. Tečaj je obuhvaćao mnoge teme među kojima: franjevačka misiologiju, međureligijski dijalog, interkulturaciju itd. Cijeli program: predavanja, bratsko druženje i dijeljenje misionarskog iskustva bio je bogat i koristan za svakog misionara i preporučljiv za svakog svećenika i redovnika. Program je završio hodočašćem u Asiz.

od 28. do 29. studenoga 2015.

Održan simpozij (Neo)poganski i (neo)gnostički kultovi u organizaciji Hrvatskog Areopaga i Nadbiskupijskog pastoralnog Instituta Zagrebačke nadbiskupije.

3. prosinca 2015.

Adventski susret Provincijalnog ministra s braćom novomarofskog, molvarskog i sisačkog samostana u samostanu sv. Antuna Padovanskog u Novom Marofu.

4. prosinca 2015.

Adventski susret Provincijalnog ministra s braćom creskog i pulskih samostana u samostanu sv. Ivana Krstitelja u Puli.

6. prosinca 2015.

Adventski susret Provincijalnog ministra s braćom vinkovačkih samostana u samostanu sv. Antuna Padovanskog u Vinkovcima.

7. prosinca 2015.

Adventski susret Provincijalnog ministra s braćom šibenskog, splitskog i viškog samostana u samostanu sv. Frane u Šibeniku.

8. prosinca 2015.

Adventski susret Provincijalnog ministra s braćom zagrebačkog samostana Svetog Duha.

Svetkovina Bezgrešne proslavljena u mnogim samostanima Provincije.

Održan prvi susret zajednice Vojske Bezgrešne u Novom Marofu.

Splitsko-makarski nadbiskup mons. Marin Barišić predvodio je koncelebrirano euharistijsko slavlje u samostanu sv. Frane u Splitu.

10. prosinca 2015.

U crkvi sv. Frane u Splitu proslavljena Sveta misa za pokojnog prvog predsjednika Republike Hrvatske, dr. Franju Tuđmana.

od 10. do 14. prosinca 2015.

Provincijalni ministar u posjetu braći u Njemačkoj. Održao duhovnu obnovu u Hrvatskoj katoličkoj misiji Würzburg.

12. prosinca 2015.

U samostanu sv. Frane u Splitu održana duhovna obnova za vjernike grada Splita.

13. prosinca 2015.

U svetištu sv. Nikole Tavilića mons. Ante Ivas, biskup šibenski, otvorio izvanredni jubilej Božjega milosrđa za Šibensku biskupiju.

od 15. do 23. prosinca 2015.

Provincijalni ministar i tajnik Provincije u posjetu i kanonskoj vizitaciji braće u Kanadi i SAD-u.

21. prosinca 2015.

Klapa Policijske uprave splitsko-dalmatinske »Sveti Mihovil« održala koncert u crkvi sv. Frane u Splitu

23. prosinca 2015.

Gradski komorni orkestar Šibenik i zbor Glazbene škole Ivana Lukačića održali koncert u Svetištu sv. Nikole Tavilića u Šibeniku.

27. prosinca 2015.

Fra Vitomir Glavaš i fra Ivan Lotar s članovima Frame posjetili Dom za stare i nemoćne i Bolnicu u Novom Marofu kako bi starima, bolesnima i nemoćnima pružili ruku i uputili pokoju lijepu riječ i donijeli djelić božićne radosti među one najslabije i najranjivije

Klapa Adriaticum i njihove gošće iz klape Neverin iz Kaštela održali su u svetištu sv. Nikole Tavilića u Šibeniku koncert s programom božićnih pjesama.

28. prosinca 2015.

Održan Veritasov božićni domjenak

29. prosinca 2015.

Održan božićni prijem za brojne dobrotvore, prijatelje i suradnike te podupiratelje samostana sv. Frane i Svetišta sv. Nikole Tavilića

ĐAKONSKO REĐENJE FRA MILANA GELE I FRA JOSIPA IVANOVIĆA

U zagrebačkoj katedrali pod svetom misom koju je predslavio kardinal Josip Bozanić 3. listopada 2015. godine za đakone su zaređena dvojica đakona iz naše Provincije fra Milan Gelo i fra Josip Ivanović.

Tumačeći današnje misno Evanđelje, kardinal Bozanić je na početku svoje homilije rekao kako nam ono donosi trostruku radost. Ponajprije progovara, smatra Kardinal, o radosnome povratku učenika Isusu, zatim o objavi otajstva Božjega plana malenima, te naposljetku o Isusovoj riječi ponovno upućenoj učenicima u obliku blaženstva.

U nastavku homilije obratio se ređenima, kojima je poručio kako se u službenju u Crkvi ne može ući bez dara Duha Svetoga, a ako nosimo taj dar, ako živimo od njega, ne možemo biti bez radosti. Tamo gdje je Duh Sveti – bez obzira na kušnje i trpljenja – ne nedostaje radosti – istaknuo je Kardinal.

Prije završnog blagoslova Kardinal je napomenuo kako su današnji ređenici darovi svetosti blaženog Alojzija, te novozaređene đakone preporučio Stepinčevu moćnom zagovoru.

U konceleciji su bili apostolski nuncij u RH Alessandro D'Errico, pomoćni zagrebački biskup mons. Ivan Šaško, provincijal Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca fra Josip Blažević, provincijal Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Ilija Vrdoljak, provincijal Provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša fra Nikola Barun, te stotinjak svećenika.

Sveti red đakonata uz fra Josipa i fra Milana primili su i: Marko Čolak, Marinko Golek i Ivan Lu-

kić za Zagrebačku nadbiskupiju; fra Mate Bašić i fra Petar Deže za Hrvatsku franjevačku provinciju sv. Ćirila i Metoda; fra Jurica Galić za Provinciju franjevaca trećoredaca glagoljaša, te Davor Lukačević za Hrvatsku delegaturu Družbe Misionara Krvi Kristove.

SVEČANI ZAVJETI FRA IVANA MARIJE LOTARA

Na svetkovinu sv. Franje, u nedjelju, 4. listopada 2015. u crkvi sv. Antuna Padovanskog u Zagrebu, pod svetom misom u 19.00 sati svečane zavjete je položio fra Ivan Marija Lotar, franjevac konventualac.

Svečano misno slavlje predslavio je fra Josip Blažević, provincijalni ministar u konceleciji s vlč. Tomislavom Korovom, župnikom župe sv. Ćirila i Metoda iz Vinkovaca, fra Martinom Jakovićem, župnikom župe sv. Antuna Padovanskog, fra Nikolom Šantekom, magistrum bogoslova franjevaca konventualaca, fra Tomislavom Glavnikom, gvardijanom samostana Svetog Duha u Zagrebu i još desetak subraće koncelebranata.

U svojoj je homiliji Provincijalni ministar, naglasio važnost vjere u kojoj zavjeti koje polaže fra Ivan moraju imati temelj. Jer svaki je izbor pogrešan ako nije motiviran čežnjom za savršenost, da se ispuni volja Božja. Istaknuo je i sv. Franju kao primjer kako zavjete prihvatiti i živjeti te zahvalio obitelji fra Ivana na daru kojega su darovali Bogu, Crkvi i Redu franjevaca konventualaca.

Nakon homilije uslijedio je obred zavjetovanja u kojem je fra Ivan Marija Lotar u ruke provincijalnog ministra položio svoje zavjete u Redu franjevaca konventualaca, te se tako do kraja svoga života predao u službu Bogu, franjevačkom bratstvu i braći ljudima. Nakon mise u samostanskoj

dvorani sv. Franje upriličena je zajednička večera uz čestitke i druženje.

U MOLVAMA ODRŽAN MARIJAFEST 2015.

U nedjelju, 11. listopada 2015., u večernjim satima održan je u Molvama Marijafest 2015. Festival je okupio deset izvođača koji su došli iz raznih gradova Lijepe naše. To su: Apostoli mira iz Mađareva, Vokalni sastav Matheus iz župe sv. Mateja iz Bizovca, VIS Izidor iz Splita, Zbor Belafuža iz Zadra, Bend Cobus, Zbor Mihovil iz Splita. Uz njih su nastupali i solo izvođači: Čedo Antolić i zbor Hrid, Petra Antolić, Željka Marinović i Petar Kalić.

Izvođači su stigli u Molve u subotu popodne. Nakon ručka započeo je glazbeni kamp, predavanje i rad po grupama. U večernjim satima je u župnoj crkvi uznesenja BDM u Molvama slavljena sveta misa, a nakon mise je bilo klanjanje pred Presvetim Oltarskim sakramentom. Za vrijeme klanjanja mladi su molitvom i pjesmom dali slavu Bogu. Oko 23 sata svi su se uputili na spavanje kod obitelji koje su ih ugostile.

U nedjelju nakon ručka započele su generalne tonske probe. Marija fest je započeo svečanom svetom misom koju je u crkvi Uznesenja BDM u Molvama predslavio mons. Josip Mrzljak, biskup varaždinski. Svetu misu je pjevanjem animirao zbor mladih Varaždinske biskupije.

Službeni dio Marija festa nastavio se u Društvenom domu Molve. Nakon pozdrava fra Filipa Muse, gvardijana i župnika u Molvama, festival je otvorio mons. Josip Mrzljak, biskup varaždinski.

Pokrovitelji ovog festivala su Hrvatska Provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca i Varaždinska biskupija.

U ime Provincije prisutnima se obratio izaslanik provincijalnog ministra fra Martin Jaković. U ime organizatora festival je zahvalnim govorom završila gđa. Ksenija Abramović.

ODRŽAN TREĆI TURNUS DUHOVNIH VJEŽBI

U samostanu sv. Frane u Splitu, od 11. do 16. listopada 2015. održane su duhovne vježbe za braću naše Provincije. Duhovne vježbe vodio je fra Bernardin Filinić. Sudjelovalo je 13 redovnika naše Provincije. Od toga iz samostana u Splitu petorica: fra Krunoslav Kemić, fra Teofil Majić, fra Nikola Roščić, fra Gracijan Gašperov i fra Žarko Mula i osmorica iz ostalih samostana Provincije: fra Josip Blažević i fra Miroslav Štuban iz Zagreba; fra Anđelsko Sesar iz Novog Marofa, fra Pero Kelava iz Siska, fra Željko Klarić iz Vinkovaca, fra Vladimir Vidović iz Pule, fra Damjan Glavaš iz Visa i fra Augustin Kordić iz Šibenika.

U PIRANU ODRŽAN PROGRAM TRAJNE FORMACIJE

U piranskom samostanu sv. Franje slovenske braće franjevaca konventualaca od 26. do 29. listopada 2015. održan je program trajne formacije na kojem je uz 17 slovenske braće sudjelovalo i sedmero mlađih članova Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca.

Program je započeo u popodnevnom satima ponedjeljka 26. listopada 2015. s izlaganjem s. Emanuele Mohorčić FBS koja ima dugogodišnje iskustvo služenja umirućima u hospicijima u Crnoj Gori, Austriji, Hrvatskoj i Sloveniji. S. Emanuela je u svojem izlaganju pod naslovom »Dodavati danim život« progovorila o strahu koji umiruće osobe osjećaju, ali vrlo često ga skrivaju i bježe od njega. Razlučila je razne simptome straha koji se mogu uočiti kod umirućih osoba i objasnila je kako je komunikacija s umirućima potrebna u pojedinoj fazi njihovog umiranja. Iz svojeg vrlo bo-

gatog životnog iskustva izdvojila je mnogobrojne primjere ističući kako je u posljednjim trenucima života svake osobe vrlo važna neverbalna komunikacija koju pružamo tim osobama i kako oni iznimno cijene prisutnost svećenika u svojim posljednjim trenucima života.

U svojem drugom izlaganju s. Emanuela je progovorila o duhovnim potrebama umirućih kao što su nadanje, ljubav, povjerenje, opraštanje, pripadanje, briga, suosjećanje i poštovanje. Na kraju je naglasila kako kod umirućih posljednje od svih osjetila umire sluh, te je zato vrlo bitno pažljivo birati riječi koje govorimo u njihovoj prisutnosti pa čak i onda kada su te osobe bez svijesti.

Drugog dana programa, u utorak 27. listopada, sudionici su se ujutro okupili u crkvi sv. Franje te nakon molitve Službe čitanja i Jutarnje proslavili svetu misu koju je predslavio provincijal Slovenske provincije sv. Jožefa franjevac konventualaca.

U radnom dijelu programa s. Emanuela je progovorila o tome što mi kao kršćani možemo pružiti umirućima. Posebno je izdvojila utjehu koju možemo pružiti umirućima razgovarajući s njima o uskrsnuća Isusa Krista kojim je on pobijedio smrti, te je posebno izdvojila utjehu koju svećenici preko sakramenata mogu pružiti umirućima. S. Emanuela je iznijela i svoje savjete kako se suočiti sa željom pojedinih osoba da prime eutanaziju, te je objasnila i povijest nastanka hospicija koji su prava obrana ljudskog dostojanstva umirućih.

Oni koji se brinu za umiruće u hospicijima sami moraju rasti u svojoj duhovnosti kako bi mogli razumjeti potrebe umirućih i kako bi zajedno s rodbinom znali iskazati i poštovanje prema tijelu osoba koje su njegovali nakon njihove smrti. U cijelome tijeku umiranja potrebno je na pravilan način uključiti i najbližu rodbinu kako bi se i oni mogli oprostiti s voljenom osobom i iskazati joj posljednje počasti.

U popodnevnim satima, tog drugog dana programa, izlaganje je imao p. Toni Brinjovc koji je više godina bio bolnički kapelan u Ljubljano, te je u to vrijeme pohađao i određena predavanja iz psihologije na ljubljanskom Medicinskom fakultetu. »Ne lagati s odgovorima djeci, već priznati i da

ne znamo odgovore na sva pitanja«, preporučio je p. Toni u svojem izlaganju na temu: »Njegovanje teško bolesne djece.« Posebno se osvrnuo na pojedine faze tugovanja koje roditelji moraju proživjeti u vremenu neposredno nakon smrti svoga djeteta, »jer se tugovanje nikako ne smije skrivati u sebi ili prešućivati pod pritiskom društvenih predrasuda«, zaključio je p. Toni.

Sudionici su navečer sudjelovali na molitvu »U duhu Asiza« koju je u crkvi sv. Frane u Piranu predvodio koparski biskup Jurij Bizjak.

U srijedu, 28. listopada, na treći dan programa, nakon jutarnje molitve i svete mise koju je predslavio p. Martin Gašparič okupljeni sudionici su se uputili u Istru gdje su obišli povijesna mjesta Hum, Motovun i Grožnjan u čemu ih nije spriječilo niti oblačno vrijeme povremeno praćeno kišom.

Posljednji dan ovog programa, četvrtak 29. listopada, također smo započeli zajedničkom molitvom i svetom misom koju je predslavio p. Andrej Feguš. Dva posljednja izlaganja održao je p. Toni Brinjovc na temu »Pastoralni razgovor« i »Samoubojstvo«. Iznio je nekoliko primjera razgovora s umirućim osobama i onima koji su pokušali samoubojstvo te preko tih primjera predložio nekoliko načina kako pristupiti spomenutim skupinama osoba.

Pastoralni razgovor je vrlo koristan u radu s osobama koje kronično boluju od depresije, jer ih treba podignuti s dna njihovog razmišljanja i odvratiti o suicidalnih misli. Istaknuo je važnost postavljanja pitanja osobama sa suicidalnim mislima, tako da one otkriju svoja razmišljanja, pa čak i planove jer je tada puno manja šansa da će ih i ostvariti. P. Toni je zaključio kako je potrebno suicidalnu osobu dovesti do zaključka kako »samoubojstvo nije rješenje, nego je pomoć rješenje«.

Na samom završetku ovogodišnjeg programa trajnog odgoja sudionici su se osvrnuli na protekle dane i sadržaje koji su im predstavljeni. Braća iz Hrvatske su se posebno zahvalila slovenskoj subraći na gostoprimstvu i primjeru radosnog bratskog života kojeg su mogli doživjeti kroz protekla četiri dana, te su očitovale svoju želju da se i sljedeće godine pridruže ovom programu.

SVEČANO PROSLAV- LJENA SVETKOVINA SV. NIKOLE TAVILI- ĆA U ŠIBENIKU

U Hrvatskom nacionalnom svetištu sv. Nikole Tavilića u Šibeniku svečano je u subotu 14. studenoga proslavljen blagdan našeg prvog kanoniziranog hrvatskog sveca. Glavnu svetu misu u 18 sati predslavio je biskup šibenski mons. Ante Ivas. Uz biskupa je koncelebrirao provincijal Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca fra Josip Blažević te još dvadesetak svećenika.

Svetu misu u 10.30 predslavio je fra Vitomir Glavaš, župnik iz Novoga Marofa. Prije svete mise je bio blagoslov novoga zvona u čast sv. Nikoli Taviliću koje je blagoslovio gvardijan samostana i rektor svetišta fra Ivan Bradarić. Nakon svete mise KUD iz Novoga Marofa je izveo prigodni program plesova i pjesama.

Jutarnju svetu misu predslavio je don Toni Plenković, župnik iz Supetra na Braču.

ODRŽAN INTERDIS- CIPLINARNI ZNAN- STVENI SIMPOZIJ (NEO)GNOSTIČKI I (NEO)POGANSKI KULTOVI

U organizaciji Nadbiskupijskog pastoralnog instituta u Zagrebu i Centra Hrvatski Areopag za međureligijski dijalog Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca, u samostanu franjevac konventualaca na Svetom Duhu u Zagrebu, 28. i 29. studenoga 2015. godine, održan je Interdisciplinarni znanstveni simpozij «(Neo)gnostički i (neo)poganski kultovi. Astrologija i vje-

štičarstvo». Kroz dva sadržajno bogato ispunjena dana predavanja su održavali eminentni predavači iz raznih područja koji su svojim temama izazvali žustru i plodonosnu diskusiju.

U pozdravnoj riječi, na samom otvorenju, dr.sc. fra Josip Blažević, provincijalni ministar franjevac konventualaca, u ime organizatora, istaknuo je da je ovo još jedan u nizu simpozija što ih od početka zajedno organiziraju Hrvatski Areopag i Nadbiskupijski pastoralni institut Zagrebačke nadbiskupije sa svrhom formiranja zainteresiranih sudionika za orijentaciju na nepreglednom području novih religioznih pokreta, sekti i kultova, ovaj puta gnostičke provenijencije, sa svrhom integriranja stečenih znanja u vlastitu profesiju. Prof. dr.sc. Josip Šimunović, ravnatelj Nadbiskupijskog pastoralnog instituta, pozdravio je sve nazočne u ime spomenutog Instituta kao suorganizatora i izrazio svoju radost zbog zajedničke suradnje te sudionicima zaželio plodonosan rad. Na kraju je nazočne pozdravio i fra Tomislav Glavnik, gvardijan zagrebačkog samostana, kao domaćin, i svima zaželio lijep boravak na Svetoduškom brijegu.

Prvoga dana Simpozija u problematiku antikne gnoze i gnosticizma, pojmovnu distinkciju i povijesno značenje, uveo je ugledni patrolog prof. dr.sc. Ivan Bodrožić. Drevnu alkemiju i njezine suvremene psihološko-gnostičke interpretacije predstavio je teolog i magistar dubinske psihologije prof.dr.sc. Mijo Nikić. Razliku između antikne i suvremene gnoze te brojne suvremene (neo)gnostičke sustave pregledno je predstavio dr.sc. fra Josip Blažević. Astrološku religiju u postmodernom društvu predstavio je renomirani sociolog prof.dr.sc. Stipe Tadić s Instituta dr. Ivo Pilar. Odnos astrologije i magije u djelu crkvenih otaca osvjetlio je patrolog dr.sc. Anto Barišić. Osobitu pažnju privuklo je predavanje psihijatrica dr.sc. Sanea-e Mihaljević na temu Psihološko-manipulativne tehnike kojima se služe vidovnjaci i astrolozi. Komunikolog prof.dr.sc. Danijel Labaš, s Hrvatskih studija, predstavio je Astrologiju, vidovnjake i iscjelitelje u medijskom prostoru. Uslijedio je dokumentarni film »Harry Potter – prurušeno vješticearenje«. Svjedočanstvo nekada vodeće balkanske astrologinje Janje Popović Todorović osobito se dojmilo sudionika. Prvi dan simpozija završio je predstavljanjem knjige Horoskop – astrologija i vidovnjaci, dr.sc.

fra Josipa Blaževića koju su, uz autora, predstavili prof.dr.sc. Mijo Nikić i bivša astrologinja Janja Todorović, oboje autori i predgovora u spomenutoj knjizi. U glazbenom dijelu predstavljanja nastupio je »Zbor Kolbe« koji je najavio i svoje nove izvedbe mjuzikla »Uskrsli« u prosincu.

Drugi dan Simpozija o Značenju Kabale u židovstvu i njezinoj suvremenoj zlouporabi govorila je mr.sc. Jasminka Domaš, iz Židovske vjerske zajednice »Bet Izrael«. Pregled razvoja wiccanske prakse od XIX. do XXI. stoljeća i vješticarstvu govorila je Sonja Miličević Vukelić, prof. povijesti i dipl. etnolog. Na temu »Hermetizam, Tabula smaragdina i njezina suvremena popularnost« govorila je prof.dr.sc. Erna-Banić-Pajnić, s Instituta za filozofiju u Zagrebu. Konkretno primjere ritualnih zločina kao posljedice djelovanja određenih sekti ilustrativno je predstavio Zoran Luković, Glavni policijski savjetnik iz Beograda. Prof.dr.sc. Josip

Šimunović začinio je kraj simpozija teološko-pastoralno-liturgijskom interpretacijom neba u svjetlu prirodne objave na temelju Prvog vatikanskog sabora.

U završnom dijelu akademik Vladimir Paar, iz perspektive fizike i suvremene znanosti, oduševio je predavanjem na temu »Što nam govore zvijezde?«. Simpozij je zaključio oproštajnom riječju dr.sc. fra Josip Blažević, svima zahvalivši na sudjelovanju, predavačima na prvorazrednim izlaganjima, najavivši izlazak Zbornika, te naredna dva simpozija za 2016. i 2017. godinu, prvi posvećen Interpretaciji Isusa Krista izvan kršćanstva, a drugi posvećen Vojsci Bezgrešne i masoneriji. Na kraju je predstavio fra Vladimira Vidovića, novog ravnatelja Centra Hrvatski Areopag za međureligijski dijalog Hrvatske provincije franjevac konventualaca.

— — —

napisano - objavljeno

BLAŽEVIĆ, Josip, *Horoskop, astrologija i vidovnjaci*, Veritas, Zagreb, 2015.

BLAŽEVIĆ, Josip, *Crkva i medicina pred izazovom alternativnih iscjeliteljskih tehnika*, u: Biskupija Banja Luka – Europska akademija u Banjoj Luci, U službi dijaloga i mira. Izbor Predavanja, Svezak II., Banja Luka, 2015., str. 75-99. (autor je objavljeno predavanje održao na Europskoj akademiji u Banjoj Luci 23. siječnja 2009.)

KARLIĆ, Ivan – GELO, Milan, »Elementi franjevačke kristologije u propovijedima fra Stipana Margitića«, u: P. KNEZOVIĆ (ur.), *Zbornik o Stipanu Margitiću*. Zbornik radova sa znanstvenog skupa: »Fra Stipan Margitić i Bosna Srebrena (1650.-1750.)«, Sarajevo, 22.-24. V. 2014., Hrvatski studiji, Zagreb, 2015., str. 51-65.

KARLIĆ Ivan, *Kristocentričnost Koncila*, u: T. MATULIĆ i dr. (ur.), 50. obljetnica svečanog

otvaranja i početka Drugoga vatikanskog koncila (1962.-1965.). Zbornik radova s Međunarodnoga teološkog simpozija »50. obljetnica svečanog otvaranja i početka Drugoga vatikanskog koncila (1962.-1965.)«, Zagreb, 15.-17. XI. 2012., KBF-KS-GK, Zagreb, 2015., 85-103.

KOŽUL, mons. dr. Stjepan, *Samostan i crkva sv. Frane u Šibeniku, Prikaz knjige ROŠČIĆ, Nikola Mate. Samostan i crkva sv. Frane u Šibeniku. Pokušaj povijesnog prikaza*, u Hrvatska književna revija Marulić (3/2015), Zagreb, 190-197.

MIJATOVIĆ, Anđelko, *Osmostoljetni franjevački trag, Vrijedna monografija o samostanu i crkvi sv. Frane u Šibeniku*, Hrvatsko slovo (XXI./1069.), od 16. listopada 2015., Zagreb, 16-17.

Veritas je ponovno tiskao knjigu Kajetana Esse-
ra: *Opomene sv. Franje* (3. izdanje)

— — —

PROPOVIJED PROVINCIJALNOG MINISTRA FRA JOSIPA BLAŽEVIĆA PRIGODOM SLAVLJA SVEČANIH ZAVJETA FRA IVANA LOTARA

(Zagreb, Svetkovina sv. Franje 2015.)

Christian de Cherge, prior trapističkog samostana u Alžiru, napisao je svoju duhovnu oporuku tri godine prije svoje mučeničke smrti. Radikalni islamisti oteli su ga zajedno s ostalim redovnicima u noći s 27. na 28. ožujka 1996. godine i pogubili dva mjeseca kasnije, 23. svibnja iste godine. U tijeku je proces za njihovu beatifikaciju. Evo njegovih riječi: *»Ako bude trebalo jednog dana – a to može biti danas – da postanem žrtvom terorizma koji, čini se želi zahvatiti sve strance koji žive u Alžiru, volio bih da se moja zajednica, moja Crkva, sjete kako je moj život DAROVAN Bogu i ovoj zemlji. Neka prihvate da ovaj surovi odlazak neće biti nepoznat jedinom Gospodaru svakoga života. Neka mole za mene, kako bih bio dostojan takve žrtve. Neka znaju udružiti ovu smrt s mnogim drugim, jednako nasilnima, koje su prepuštene ravnodušnosti i anonimnosti...«*

Draga braćo i sestre!

U ovoj godini sv. Maksimilijana Kolbea, riječi duhovne oporuke Christiana de Cherge-a, francuskog trapističkog redovnika ubijenog u Alžiru, još snažnije odjekuju. Njegova smrt, kao i smrti tolikih anonimnih kršćana diljem svijeta koji su progonjeni zbog imena Isusovog, obilježene su preobiljem dragovoljnosti, i ujedinjene s Kristovom žrtvom prinesenom na oltaru križa. Krist je svoj život dragovoljno prinio Ocu za spas svijeta: *»Nitko mi ga ne oduzima, nego ja ga sam od sebe polažem.«* (Iv 10,18). To je bio i lajtmotiv života sv. Maksimilijana Kolbea: *»Živjeti, trpjeti, djelovati i*

umrijeti samo za Boga, za Boga po Bezgrešnoj, i kao sredstva u njenoj ruci: eto ideala dostojna viteza Bezgrešne.«

Draga braćo i sestre!

Polaganje svečanih zavjeta, prizor koji se odvija pred vašim očima večeras, obredni je čin koji, na egzistencijalnoj razini, predstavlja dragovoljni prinos, proistječe iz preobilja dragovoljnosti, prinos vlastitog života Bogu, sa svim posljedicama koje će uslijediti. *»Zaista, zaista, kažem vam: ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod. Tko ljubi svoj život, izgubit će ga. A tko mrzi svoj život na ovome svijetu, sačuvat će ga za život vječni.«* (Iv 12, 24-25) Ako se ne možemo suočiti s perspektivom umiranja, pjesmice što ih pjevamo Bogu, i naše molitvene recitacije, magijske su formule. Kršćanski život, osobito redovnička zajednica, lišen perspektive umiranja, i svakodnevnog mrtvljenja, upada u apsurdnost postojanja. Ako je redovnička zajednica ta koja mlade privlači, ona je ta i koja ih udaljava od sebe. Da bi netko od nas, ili svatko između nas, sutra mogao dati ovakvo svjedočanstvo za Boga, poput ranije spomenutog trapističkog redovnika, pretpostavlja zajednicu koja će biti »poligon« ili »teretana« odnosno mjesto u kojemu učimo kako ćemo oživjeti, prolazeći kroz smrt i uskrsnuće. Redovnička zajednica, kao i svaka kršćanska obitelj, mora biti mjesto gdje učimo živjeti i umrijeti i uskrsnuti. Redovnička zajednica mora biti mjesto preobraženja, živo svjedočanstvo da nismo zato-

čenicima vlastite prolaznosti, nego muševima i žene na putu prema svetosti, u hodu prema vječnosti. Bez vjere u vječni život, čin polaganja zavjeta što će ih večeras dati fra Ivan Marija Lotar, jest apsurd od kojega ga moramo svim silama odvratiti. Redovnički zavjeti izvrću svaku zdravu ljudsku logiku koja bi mogla dati makar prividni smisao ljudskom životu i sreći o kojoj sanja svaki čovjek. Zavjeti su inverzija svake ljudske logike. Zato se na svakome od njih moram kratko zaustaviti.

Poslušnost je, obično, prvi u hijerarhiji zavjeta. Zato jer je *neposlušnost* stvorila i sotonu, i pakao, i prvi grijeh i prvog grešnika. Svijet nas od najranije dobi uči samostalnosti, da budemo svoji, da se borimo za svoje mišljenje, svoju individualnost. Kršćanska objava uči nas baš suprotno, da doživotno ostanemo djeca Božja, ovisna o Bogu, koji je naš Otac. Znači li davanje zavjeta poslušnosti da se pojedinac odriče vlastitog identiteta, da više ne smije imati vlastito mišljenje, da ostaje infantilna? Nipošto! Primjer tolikih crkvenih naučitelja kroz povijest pokazuje baš suprotno, pokazuje da su im zavjeti bili uporišta, a ne prepreke. Pojedinac se zavjetom poslušnosti predaje u Očeve ruke nasljeđujući primjer Isusa Krista. Težište je na Isusovom primjeru! Isus, ulazeći u ovaj svijet, svoj javni nastup započinje riječima: »Evo dolazim, Oče, vršiti volju tvoju«. Euharistija je vrhunac Isusovog sebedarja, razdavanja. Pranje nogu učenicima na Posljednjoj večeri, »ponižavajući« posao rezerviran za slugu, vrhunac je Isusove slobode. Nama je ostavio primjer da ga u tome nasljeđujemo. Bez ikakve prisile, redovnik svoju slobodu žrtvuje na oltaru slobode, iz preobilja ljubavi prema Bogu, iz želje da se preobrazi u poslušnoga Krista, po uzoru na serafskog oca sv. Franju, postane »alter Christus« »drugi Krist«. Volja je jedino što pripada čovjeku kao njegovo vlasništvo. Sve drugo smo dobili na posudbu. Novac nije naše vlasništvo, ni auto, ni računalo, ni fotoaparatus, ni knjiga, na svakom proizvodu stoji *copyright*, napisan je njegov proizvođač. Naše nije ni odijelo. Čak ni tijelo sebi nismo skrojili, nego ga dobili u najam. Ništa drugo Bogu nemamo za prinijeti osim vlastite volje, koju nam je Bog darovao, njome možemo prionuti uz Boga, ili se okrenuti protiv njega. Zavjet poslušnosti je odgovor na Isusov zahtjev da postanemo *kao djeca*, da živimo s pouzdanjem u Božju providnost. Pre-

duvjet je duboka vjera. Posljedica nevjere jest volja upravljati vlastitim životom, sam odabirati put kojim ću ići. Poslušnost mogu živjeti samo ako je Bog moja sigurnost, te da su, moj život i moja budućnost, u Božjim rukama.

Siromaštvo. Milostinja udijeljena siromasima, pa i naš karitas, često zamjenjuju dijeljenje života sa siromasima, bivovanje s njima, život s njima, dijeljenje njihove bijede, sudjelovanje u njihovoj oskudici. Drugačije svijet izgleda sa stražnjeg sjedala mercedesa nego s bicikla. Siromaštvo samo u sebi apsurd je od kojega svatko normalan želi umaći. Ono nema vrijednosti samo po sebi. U protivnom bi svi siromasi bili sveci. Ono dobiva vrijednost samo po tome što ga je odabrao Sin Božji. Što se on svrstao među siromasima. I što će on svoje učenike tražiti među siromasima. Sv. Franjo se opredijelio za Gospođu siromaštinu, njome se zaručio. Zavjet siromaštva je povratak u rajsko stanje, stanje nagosti, gol došao na ovaj svijet, gol ću iz njega otići, očuvanje okoliša... Siromaštvo ima vrijednost samo ako je odabrano dragovoljno. Sv. Augustin kaže: »Premalo te ljubi onaj koji uz Tebe ljubi nešto što ne ljubi zbog Tebe«. Sloboda od svih stvari, nezavezanost ni na što. Orao na lancu ili na koncu, vezani je orao; dokle god ga ne raskine, on je vezan, nije slobodan, ne može letjeti. Tek kada se ta veza raskine, on postaje slobodan za let. I redovnik je slobodan kada bez velike buke može ostaviti bilo koju stvar, mjesto, osobu. Vrhunac je trenutak smrti, kada sve ostavljamo drugima. Zato je zavjet siromaštva anticipacija smrti, smrt prije smrti. Kad su sv. Antuna Pustinjaka njegovi rođaci posjetili u špilji u kojoj je živio i rekli:

»Tvoj je otac vrlo bolestan i na samrti: dođi i naslijedi njegovo blago.« - svetac im je odgovorio: »Ja sam za ovaj svijet umro prije svoga oca, a mrtvi ništa ne nasljeđuju od živih.« Dobra ovoga svijeta tek su dječje igračke koje nam je uskoro napustiti jer najljepše, istinski život, tek dolazi. Siromaštvo mogu prihvatiti samo ako je Bog moje bogatstvo.

Čistoća. »Nikakav vojnik ne ide u boj sa ženom« piše sv. Jeronim. Odmah treba istaknuti da je Isus Krist brak posvetio, uzdigao ga na dostojanstvo sakramenta. I sv. Maksimilijan Kolbe dao je život za oca jedne obitelji, i tako afirmirao brak. Žrtvovalao je djevičanski život za bračni. Jer se iz bračnog

nastao i razvijao se u posljednja tri stoljeća, usredotočen na konkretne službe, kao što su, među ostalima, odgoj i zdravstvo, i predstavljajući se kao dijakonijska ruka Crkve, dani odbrojeni. Prema njima, mnoge su od tih ustanova nastale kao spreman odgovor na određene potrebe trenutka, koje danas pokriva društvo; oni su izvršili svoje poslanje i za njima nema više potrebe. To su oni koji misle da je posvećeni život ušao u suton, koristeći tu sliku da označe nešto što se primiče svome kraju.

Taj naglasak izraza suton je zacijelo ispravan. Tako, kada govorimo o »sutonu dana« ili »sutonu života« mislimo na dan koji završava ili život koji se primiče svome kraju. Nema sumnje da nas i ta slika može otvoriti nadi. Pjev pijetla najavljuje svršetak noći i svitanje. Suton nam govori o nečemu što umire, ali i o nečem novom što se pomalja na obzoru: suton uvijek ustupa mjesto zori. Zar se ne bi moglo uočiti istu tu pojavu u današnjem posvećenom životu? Sigurno. U njemu su se mnoge stvari promijenile u odnosu na prošlost. Ali u njemu se razastire i mnogo života, kako u takozvanim »novim oblicima« posvećenog života, tako i u povijesnim karizmama. Dovoljno je gledati očima vjere da se vidi da se »polja bjelasaju za žetvu« (usp. Iv 4, 35).

Drugi, ističući ozbiljnost situacije u kojoj se trenutno nalazi posvećeni život, koriste druge dvije slike: kaos i tamna noć.

Kaos je snažna, ali ujedno sugestivna slika, zbog svojih biblijskih odjekâ. Sukladno tim odjecima, ta slika ima negativne konotacije, ali nas uvodi također u veoma pozitivne perspektive. Tako nam kaos, zasigurno, govori o konfuziji, ali također o čudesnom djelu stvaranja. To je stanje u kojem se nalazi svemir (usp. Post 1, 1) prije nego se u njemu pojavilo sve ono što tvori njegovo bogatstvo i ljepotu, prije nego se pojavio red stvaranja, Djelo je to Stvoritelja koji je, svojom riječju, sve stavio na svoje mjesto (usp. Ps 148, 5).

Slika kaosa nam govori također o strahu, izgubljenosti, ali i pobjedi Gospodinova milosrđa i rađanju Božjeg naroda. To je strah i izgubljenost zbog »strašne« pustinje (usp. Pnz 1, 19) koju mora prijeći prije nego će ući u obećanu zemlju u kojoj teku med i mlijeko. Pustinja, mjesto kušnje, ali i rađanja Božjeg naroda, mjesto je nevjere i »mrmljanja« naroda (usp. Izl 14, 11), a zatim poziv

na obraćenje (usp. Pnz 8, 2 sl. 15-16), ali i mjesto pobjede Božjeg milosrđa (usp. Br 20, 13); mjesto u kojem Bog poučava i vodi svoj narod. Strah i izgubljenost je ono što se ugnježđuje u srcu Isusovih učenika nakon njegove smrti (usp. Lk 24, 11 sl.), ali je sve to nadmoćno pobijedeno radošću susreta s Uskrslim (usp. Lk 24, 41). Slika kaosa označava dakle kritične situacije, ali nam govori također o prilici ili početku nečeg novog.

Tema tamne noći je vrlo raširena u kršćanskoj duhovnoj literaturi, napose u mističnoj tradiciji. Susrećemo je prvi put u Bibliji, točnije u spomenu Mojsija koji pristupa »gustom oblaku gdje se Bog nalazio« (Izl 20, 21). Za mistike, napose za svetog Ivana od Križa, kojem se duguje izraz koji je postao popularan za označavanje čovjekova hoda prema Bogu², tamna noć doziva u pamet trenutke duboke krize, trenutke kušnje, potkresivanja i čišćenja osjetilâ i duha, u kojima je moguće kročiti samo u vjeri. Iskustvo mistikâ, dakle, upućuje nas na pozitivno značenje tamne noći. Za njih je noć nositeljica svjetla ljubavi, jer pripravlja dušu na sjedinjenje s Bogom u ljubavi, putem kontemplacije. Na taj način možemo s pravom reći da je kriza koja se doživljava u tamnoj noći, dakle, kriza rasta.

Kao što sam već prije rekao, slike sutona, kaosa i tamne noći nemaju samo jedno značenje: pozitivno odnosno negativno. Njihovo značenje ovisi, radije, o kontekstu u kojem se koriste. Ono što one označuju jesu situacije označene krizom svojstvenom prijelazu iz smrti u život, u raznim okvirima, osjetljive i teške situacije iz kojih se može crpsti život samo ako je čovjek ukorijenjen u vjeri; nimalo lake situacije, koje se mogu pretvoriti u kairos samo po žrtvi i smrti. Ta žrtva podrazumijeva kročiti – ne znamo kako dugo, ali to zasigurno neće trajati kratko –, u noći nesigurnosti, neumorno tražeći puni smisao našeg posvećenog života. Ta smrt, pak, nosi sa sobom umiranje mnogim sigurnostima koje je posvećeni život gomilao tijekom svoje duge povijesti, da bi, zreloom vjerom i dubokim čišćenjem lažnih slika Boga, prionuo uz Boga povijesti koji, premda se čini da spava, putuje s

² Ivan od Križa je napisao poetsko djelo *Noche oscura* i dva komentara na tu zbirku pjesama: *Subida al Monte Carmelo y Noche oscura*. Dva komentara su ostala nedovršena. U oba je opisao znakove koji označavaju prijelaz s meditacije na kontemplaciju: *Subida* 2, 13; *Noche* 1, 9.

nama na lađi na koju se obrušio uragan povijesti (usp. Mk 4, 35 sl.).

Teška, osjetljiva i mučna vremena

Čekati novo stvaranje u trenutku u kojem se čini da posvuda vlada kaos, motriti obzor u tamnoj noći, i ostati »noćna straža« u mrkloj noći nije lako, niti je to nešto što se samo po sebi razumije, kao što pokazuju razni odgovori koji se daju u toj situaciji. Znakovit je poziv kojeg je papa Benedikt XVI. uputio u svojem posljednjem intervjuu o posvećenom životu, nekoliko dana prije odreknuća od Petrove stolice, kada je od nas zatražio: »Ne pridružujte se zlogukim prorocima koji naviještaju svršetak ili besmisao posvećenog života u današnjoj Crkvi«³. Neće valjda biti da među samim posvećenim osobama ima mnogo zlogukih proroka?

Dà, u situaciji kroz koju prolazi posvećeni život nije lako prolaziti pustinjom kaosa, tamne noći i sutona. Nužno je biti »svjesni trenutka u kojem živimo« (usp. Rim 13, 11); stražariti čitav dan i čitavu noć, na nogama, i očima srca netremice motriti obzor kako nas neprijatelj ne bi iznenadio, kao što to čini noćna straža (usp. Iz 21, 6 sl.), »budni i pozorni«⁴, »s upaljenim svjetiljkama u rukama« (usp. Lk 12, 35 sl.), da, usnuli, ne upadnemo u obamrlost koja neizbježno vodi u smrt, odraslom vjeron i nepokolebljivom nadom, hranjeni kruhom Riječi Euharistije, kako ne bismo odustali od puta kojim smo krenuli i za kojeg ne znamo kada će završiti.

Povijest Izraelskog naroda pokazuje nam da je putovanje pustinjom mukotržno i tegobno. U situacijama u kojima živimo, koje su često označene prazninom, Božjom šutnjom i duhovnom suhoćom, nije lako zamijetiti da on hodi s nama (usp. Job 23, 8-9) i da djeluje također u »krizi« i u trenucima tame. U tim trenucima je nužno biti dobro opremljeni: zaodjenuti se Isusom Kristom i nositi oružja svjetla, kao što poziva Pavao (usp. Rim 13, 11-14).

Trenutak lucidnosti

U posvećenom životu nije sve dobro, kao što se neki osjećaju dužnima podsjetiti, ali nije sve ni loše, kao što naviještaju zloguki proroci. U vreme-

³ Benedikt XVI., *Homilija na Svjetski dan posvećenog života*, 2. veljače 2013.

⁴ *Idem.*

nu krize kao što je naše, nužno je prihvatiti prvi izazov s kojim se danas suočava posvećeni život i kojeg neki smatraju propedeutičkim izazovom, jer nam otvara pristup mnogim drugim izazovima: izazovu da pogledamo istini u oči⁵, izazovu postupiti po istini (istinovati) kada je riječ o situaciji u kojoj se posvećeni život nalazi u ovom času, i pristupimo joj odgovorno kao odrasle osobe.

Što znači prihvatiti izazov da, ozbiljno i odgovorno, postupimo po istini?

Ozbiljno i odgovorno prihvatiti izazov da postupimo po istini znači prevladati estetski diskurs o posvećenom životu i jednostavnu formulaciju ideala istoga⁶, kako bismo se upustili u ozbiljnu i temeljitu analizu sadašnje situacije kroz koju prolazi posvećeni život, prihvaćajući sa zdravim realizmom činjenicu da mi posvećene osobe proživljavamo jednu kritičnu situaciju, trenutak krize koji, kao što sama etimologija toga izraza kaže, traži od nas da budemo bistri i da donosimo hrabre odluke, premda one neće uvijek biti popularne.⁷

Ozbiljno i odgovorno prihvatiti izazov da postupimo po istini podrazumijeva također izdići se iznad određenih objašnjenja o uzrocima koji su nas doveli do ove kritične situacije: nužno je reagirati, učiniti konkretne korake kako bi se izašlo iz te situacije. Analize i dijagnoze su, istina, nužne, ali nisu dovoljne. Došao je trenutak u kojem treba djelovati, premda nismo potpuno sigurni da je ono što činimo najprikladnije za trenutak u kojem živimo. Ovdje je točno ono što kaže Antonio Machado: Putniče, nema puta, put se stvara hodajući.

Ozbiljno i odgovorno prihvatiti izazov da postupimo po istini zahtijeva prevladavanje napasti

⁵ Felicísimo Martínez, *Situación actual y desafíos de vida religiosa*, Vitoria 2004.; *Frontera* 44, str. 13 sl.

⁶ Sveti Otac u Apostolskom pismu upućenom nama Bogu posvećenim osobama, poručuje nam: »Očekujem dakle da ne održavate živim utopije, već da znate stvarati druga mjesta, gdje se živi evanđeoska logika dara, bratstva, prihvaćanja različitosti, uzajamne ljubavi«, papa Franjo, *Apostolsko pismo posvećenim osobama*, Rim, 21. studenoga 2014., II, 2.

⁷ Kriza kroz koju posvećeni život prolazi nije moralnog tipa, već radije egzistencijalnog, kriza značenja, smisla i misije. U svakom slučaju nužno je podsjetiti da kriza sama po sebi nije pozitivna ili negativna. Sve ovisi o odlukama koje se donose odnosno propušta donijeti.

da se ispričavamo i opravdamo odnosno izbjegavamo vlastite odgovornosti. Opasna, i dosta česta, situacija, koja paralizira sadašnjost i ugrožava budućnost, jest ona da tražimo krivce, da stvaramo žrtvenog jarca ili jednostavno opravdamo same sebe. Sadašnja situacija posvećenog života je veoma složena zbog stjecaja brojnih faktora i činilaca. Proces postupanja po istini (istinovanja) mora o tome voditi računa i – treba to podsjetiti – nije to što bi trebao biti ako ne dovodi do samokritike, dubokog preispitivanja, popravljivanja pogrešaka učinjenih u prošlosti i sprječavanja budućih zabluda.

Ozbiljno i odgovorno prihvatiti izazov da postupimo po istini znači ne zaustaviti se na vježbama preživljavanja, bilo da su one institucionalne ili individualne, kao što su: baviti se samo popravljivanjem »fizičkog ustrojstva«, pisati i iznova ispisivati veličanstvenu povijest prošlosti, pisati lijepe dokumente, skrivati se u neobuzdani aktivizam, opredijeliti se za bijeg u sfere mistike ili za pseudo-duhovnost... To bi nas moglo odvratiti od urgentne zadaće da se držimo onog što je bitno ili nas dovesti do toga da brkamo želje i ideale sa stvarnošću.

Ozbiljno i odgovorno prihvatiti izazov da postupimo po istini zahtijeva sve to. Na taj izazov da postupimo po istini nije lako, ali je prijeko potrebno odgovoriti jer je duboko evanđeoski. Pedeset godina nakon Koncila kucnuo je čas za to. Nužno je postupiti po istini glede situacije u kojoj se nalazimo i donijeti odluke koje smatramo najprikladnijima da se trenutak krize pretvori u kairós i milosni trenutak.

To će neminovno dovesti do krize slike koju smo gradili o posvećenom životu. Čini mi se veoma sugestivnom slika gline u lončarevim rukama (usp. Jr 18, 1-6). Posvećeni je život uvijek, ali na poseban način u ovim trenucima, pozvan pustiti da ga Bog lončar oblikuje svojim rukama. Ponekad se od nas traži da razbijemo lijepu posudu koju smo naslijedili, zamišljali, voljeli i iznova stvarali, da bismo živjeli novu etapu u toj divnoj pustolovini koje nas je Gospodin učinio protagonistima: ponovnog utemeljenja posvećenog života.

Ovo je bolni, ali nužni, početak obraćenja: razbijanje idealnog ja/mi kojeg smo stvorili a koji katkad daleko od toga da odgovara stvarnom ja/mi. Bez te krize neće se postupiti po istini, neće

biti preporoda posvećenog života a niti preporoda novog života započetog krštenjem (usp. Rim 6, 4). Bit će također nužni duboka iskrenost prema stvarnosti i vjernosti stvarnosti, jer će samo tako posvećeni život moći reći svoj »da« Bogu koji poziva u povijesti i u svakodnevnom životu.

Pogodan trenutak za razlučivanje

Do sada rečeno zahtijeva razlučivanje. Izraz razlučivanje dolazi od latinskog *discernere* koji odgovara grčkom *diácrisis*. Oba se izraza mogu prevesti s odvajati, odijeliti, razlikovati jednu stvar od druge. U konačnici, to za nas znači razlučiti Božji glas od drugih glasova, ono što dolazi od Boga od onoga što mu se protivi⁸. Da se poslužimo riječima Franje Asiškog, razlučivanje se sastoji u hodu putom vjere koji dovodi vjernika do toga da »ima duha Božjega i njegovo sveto djelovanje«⁹, tako da može »činiti ono što znamo da ti [Gospodine] želiš i želimo uvijek ono što je tebi milo«¹⁰. Za Ignacija Loyolskog razlučivati znači tražiti u svemu ono što se najviše sviđa Ocu¹¹. U razlučivanju o kojem govorimo nije riječ dakle o razlikovanju između dobra i zla, jer bi za to bio dovoljan moralni zakon, već o razlikovanju između dobrog i boljeg, između dvaju dobara, kao što traži sveti Benedikt u svome Pravilu.

Posljednji izvor razlučivanja nismo mi, već Duh koji čisti, prosvjetljuje i raspaljuje, i koji daje jednu ljubav i jedno poznavanje koji preobražavaju kršćanina u »duhovnu osobu« (usp. Rim 5, 1-5; 1 Kor 1, 12), omogućujući mu da »prosuđuje (anakrinei) sve stvari« zahvaljujući tajanstvenoj Božjoj mudrosti sakrivenoj od mudrih po svijetu i objavljenoj poniznima i malenima (usp. Mt 11, 25 sl.), koji »priginju uho svoje« da upoznaju sve ono što nam je Bog dao (usp. 1 Kor 1, 7.12).

Razlučivanje nije stoga u prvom redu pitanje analize, nego pitanje unutarnje preobrazbe, razvoja duhovnog života, koji daje vjerniku »oči Duha« da »vidi-spozna-vjeruje« i u svemu slijedi Gospo-

⁸ Ivan Pavao II., *Vita consecrata*, 73.

⁹ Sveti Franjo Asiški, *Potvrđeno pravilo* 2, 9.

¹⁰ Sveti Franjo Asiški, *Pismo čitavom Redu* 50.

¹¹ Usp. Carlos Palmés, *Discernir es buscar en todo lo que más agrada al Padre. Ignacio de Loyola*, Vitoria 2009., Frontera 65.

dinovu volju¹². Ovo je cilj kršćanskog razlučivanja i razlučivanje u posvećenom životu: bezuvjetno otvaranje Očevoj volji i temeljni stav bezuvjetne raspoloživosti u svemu slijediti njegovu volju.

Ako razlučivanje ima ključnu važnost u kršćanskom životu, ako je bitno poput traženja i ispunjavanja Božje volje, to još više vrijedi u posvećenom životu, poglavito u ovim vremenima, koja, ne prestajući biti »osjetljiva i teška« i katkad upravo zbog toga, su pogodna za razlučivanje u svjetlu vjere: »ta u vjeri hodimo, ne u gledanju« (2 Kor 5, 7). Bogu posvećene osobe, na osobnoj razini, ne mogu izbjeći pitanje koje si je postavljao Franjo Asiški: Gospodine, što želiš da učinim?, jednako kao što se na razini zajednice ne mogu ne pitati: Što nam je činiti, braćo? (Dj 2, 37). Sve to polazeći od vjere, jedine koja dovodi do stvarnog iskustva Boga koji hodi s nama (usp. Post 28, 16) i okružuje nas sa svih strana (usp. Ps 139 sl.), iskustvo koje nas, s druge strane, uvodi u život pod vodstvom Duha Svetoga, pravog tvorca razlučivanja.

Na osobnoj razini, razlučivanje, za svetog Franju Asiškog, pretpostavlja otvaranje Božjoj volji, skladu s Duhom, duhovnu indiferentnost, poistovjećivanje s Kristom, milosni pogled na stvarnost i temeljni stav bezuvjetne raspoloživosti. Zahtijeva također oplijenjenost, »živjeti bez ichega vlastitoga«, besplatnu ljubav, poniznost i poslušnost u ljubavi¹³. Za svetu Tereziju to podrazumijeva snažnu i besplatnu ljubav, puno oslobođenje i bezuvjetno služenje¹⁴. Na razini zajednice pretpostavlja zajednicu/bratstvo s prikladnim poznavanjem njihova ljudskog, kršćanskog i vjerskog identiteta i realističan pogled na njihove mogućnosti i njihove granice. To su bratstva/zajednice u kojima vladaju zrelost i afektivna integracija, koji su sposobni rješavati konflikte kroz razmišljanje i dijalog. To su bratstva/zajednice otvorene evanđeoskom čitanju znakova vremena, ne upadajući u samodopadnost. To su bratstva/zajednice koji žive u eshatološkoj napetosti, u progresivnom susretu s definitivnim

¹² Usp. Sveti Franjo Asiški, *Opomena 1*; Julio Herranz, *El discernimiento en Francisco de Asís*, Vitoria 2009., *Frontera* 66, 60 sl.

¹³ Julio Herranz, *El discernimiento en Francisco de Asís*, Vitoria 2009., *Frontera* 66, 85-92.

¹⁴ Usp. Maximiliano Herraiz, *Discernimiento espiritual en Teresa y Juan de la Cruz*, Vitoria 2008., *Frontera* 71 sl.

vrijednostima, na temelju kojih su spremni sve prosuđivati, uzdržavati se od zla i prijanjati uz dobro (usp. 1 Sol 5, 21-22).

Razlučivanje treba provoditi u svjetlu evanđelja, vlastite karizme i znakova vremena.

Ako je posvećeni život ukorijenjen u evanđelju i pozvan je biti »živa egzegeza« evanđelja¹⁵, prvo čemu posvećeni život treba biti vjeran jest evanđelje, Isus, Očeva Radosna vijest ljudskom rodu. Zato posvećeni život mora dopustiti »da ga trajno prozivaju objavljena Riječ i znakovi vremena«¹⁶ i »neprestano preispitivati sama sebe u svjetlu Božje riječi«¹⁷, napose Evanđelja, te »srži čitavog Svetog pisma«¹⁸. Posvećeni život ne može ne uzeti u obzir Evanđelje u trenutku istinovanja o samome sebi i u času razlučivanja kako bi prešao s onoga što je dobro na ono što je bolje. Iz Evanđelja će posvećeni život crpiti »neophodno svjetlo za ono individualno i zajedničko razlučivanje« koji će mu pomoći »tražiti u znakovima vremena putove Gospodnje«¹⁹. Evanđelje je prvi kriterij razlučivanja: sve ono što je po njemu opravdano bit će opravdano i za posvećeni život. I obratno, sve ono što se ne može opravdati po Evanđelju neće se moći opravdati ni za posvećeni život.

S druge strane, u razlučivanju mi posvećeni moramo uvijek imati pred očima karizmu koju smo se zavjetovanjem obavezali živjeti, čuvati, produbljivati i stalno razvijati »kreativnom vjernošću«²⁰, u skladu s Kristovim tijelom koje stalno raste, a što pretpostavlja duboko poistovjećivanje s njim.

Posvećeni život je raznolik, i u toj pluralnosti leži njegovo bogatstvo. Ta pluralnost proizlazi iz različitih karizmi, koje se javljaju kao odgovor na određene zahtjeve kršćanskog života i »dubokog žara duše da se suobliču Kristu da bi svjedočila neki aspekt njegova otajstva«²¹. Karizme koje su plodovi »Duha Svetoga koji uvijek djeluje u Crkvi«²², daro-

¹⁵ Benedikt XVI., *Verbum Domini*, 83.

¹⁶ Ivan Pavao II., *Vita consecrata* 81; usp. 73.

¹⁷ Isto 85.

¹⁸ *Katekizam Katoličke Crkve*, 125.

¹⁹ Ivan Pavao II., *Vita consecrata* 94.

²⁰ Ivan Pavao II., *Vita consecrata* 37.

²¹ CIVCSVA – CO, *Mutuae relationes* 1978., 51.

²² Pavao VI., *Evangelica testificatio* 11.

vi Duha²³ Božjem narodu, i koje je Crkva pozvana znati prihvatiti, omogućiti im procvat, ispitivati, provjeravati, potvrđivati, čuvati, braniti i pomagati da rastu sa zahvalnošću i poštovanjem²⁴.

Konačno, u razlučivanju treba imati pred očima znakove vremena: zbivanja koja označavaju određene povijesne epohe i kroz koje se kršćanin osjeća interpeliranim od Boga i pozvanim dati evanđeoski odgovor. Znakovi vremena su, tako, zrake svjetla prisutne u tamnoj noći našega života i našeg naroda, svjetionici koji bude nadu, jer nam omogućuju čuti Gospodinov glas i otkriti njegovu prisutnost u povijesnim događajima.

Ako je tumačenje znakova vremena zahtjev koji se stavlja pred kršćanina (usp. Lk 12, 56), posvećene im osobe naprosto moraju posvetiti veliku pozornost. Oni bi se trebali predstavljati u Crkvi kao stručnjaci u ispitivanju tih znakova i njihovu tumačenju u svjetlu evanđelja²⁵. Njihovo tumačenje i odgovor koje se na njih daje u svjetlu evanđelja spriječit će posvećene osobe da »puste korijene« na jednom mjestu i ponavljanje, i omogućiti im, zauzvrat, »da ponovno hrabro predlože poduzetnost, domišljatost i svetost utemeljitelja i utemeljiteljica«²⁶.

Pravo vrijeme za njegovanje korijena

Neki se opet služe slikom zime i govore o novoj mogućnosti za posvećeni život.

Slika zime je ambivalentna. Zima je, naizgled, vrijeme smrti. Mnoga stabla gube lišće, nema cvijeća ni plodova. Priroda kao da je postala besplodna, uspavana je i čini se kao da joj je kucnuo smrtni čas.

Ali pod tom prividnom smrću i tom besplodnošću koja u našim očima može izgledati definitivnom, krije se velika revitalizacija (buđenje na novi život, ponovno oživljavanje). Zima je vrijeme u kojem vegetacija buja duboko ispod površine ze-

²³ Drugi vatikanski koncil, *Lumen gentium* 4; 12; 43-45; *Perfectae caritatis* 1-5; 15; Ivan Pavao II., *Vita Consecrata* 36.

²⁴ Antonio Romano, *Karizma*, u *Diccionario teológico de la vida consagrada* (Teološki rječnik posvećenog života), Izd. Claretianas, Madrid 1990., 150.

²⁵ Drugi vatikanski koncil, *Gaudium et spes*, 4.

²⁶ Ivan Pavao II., *Vita consecrata* 37.

mlje i korijeni su vrlo aktivni, jamčeći, svojim poniznim i tihim radom, kontinuitet života.

Tako se događa i u posvećenom životu. Opadaju zvanja, mnogo je onih koji odlaze, dobna piramida se izokrenula, jer su stariji brojniji od mlađih. Vjernost, pa i nada i strpljivost, su stavljeni na kušnju, kao što su na kušnji bili vjera, nada i strpljenje Izraelskog naroda tijekom dugog putovanja u pustinji.

U tim okolnostima, vođen rukom Crkve, posvećeni je život pozvan raditi na onom bitnom, na onom što mu stvarno daje duboko značenje, neovisno o broju i učinkovitosti. Zima je vrijeme skrivene radikalnosti, i, ma kako bolno bilo, zima je doba prijelaza prema novom životu, prema novom načinu jamčenja evanđeoske izražajnosti koje nikada ne smije nestati u posvećenom životu i koju, katkad, treba učiniti još »vidljivijom«, vodeći računa o tome da ona ide ukorak s kénosis, ponižavanjem, smrću (usp. Iv 12, 24), i malenošću i da sve to iziskuje čvrstu, nepokolebljivu vjeru, sigurnu nadu i nadu protiv svake nade, borbenu nadu, stalnu strpljivost, koja odolijeva svim kušnjama (usp. Jak 5, 7-8). To je »vidljivost« i »plodnost« Kristova otkupiteljskog djela (usp. Fil 2, 5-8). »Vidljivost« i »plodnost« kojih nikada ne smiju nedostajati u posvećenom životu i koji mu jamče budućnost punu nade (usp. Fil 2, 5-8).

2. Radiografija posvećenog života: između svjetla i sjenâ

Nije lako približiti se sadašnjoj stvarnosti posvećenog života a ne upasti u stanoviti subjektivizam. Naime, dijagnoza koja se daje o posvećenom životu u sadašnjem času kreće se od pretjerano pozitivnog gledanja, koji ne vidi u njemu nikakav problem, do katastrofičnoga gledanja, koja vodi računa samo o negativnim elementima koji se također, nesumnjivo, u njemu nalaze. Ovo prvo gledanje izlaže se opasnosti da ne vodi računa o stvarnim problemima kroz koje posvećeni život prolazi; drugo se pak izlaže opasnosti da ne vidi djelo Duha Svetoga koji nastavlja obilato puhati na posvećene osobe i, preko njih, u životu Crkve.

Kao i u svakoj crkvenoj stvarnosti, tako i u posvećenom životu postoje svjetla i sjene, znakovi ži-

vota i znakovi smrti, svetost i grijeh (usp. VC 13). S obzirom na tu nedorečenost, ukratko ćemo prikazati ta svjetla i sjene u današnjem posvećenom životu, ono što nas žalosti, ono što nas brine kao i ono što potiče prema posvećenom životu koji, kao što traži papa Franjo, može probuditi svijet. Pristupam toj stvarnosti na temelju mojeg poznavanja posvećenog života, poznavanja koje je prošireno u ovih godinu i pol dana koliko radim u dikasteriju, zahvaljujući analizi dokumenata koji nam pristižu i stalnom dijalogu sa stvarnošću posvećenog života kroz susret s posvećenim osobama i napose s generalnim poglavarima i poglavaricama.

Još je teže razabrati budućnost posvećenog života. Ona se ne nalazi ovdje ili ondje, već u Božjim rukama. U svakom slučaju, premda ne vidimo u punini ono što Duh Sveti budi u posvećenom životu, vodeći računa o onom novom što se javlja među nama, ritmu drugih stvarnosti koje umiru, već je moguće utvrditi neke klice novosti i budućnosti.

Sa strahom i trepetom, pristupamo, dakle, današnjici i sutrašnjici – koja je u mnogo slučajeva već sadašnjost – posvećenog života.

Žalosti nas:

← Autoreferencijalni posvećeni život, prignut nad samog sebe, više zabrinut za vlastito preživljavanje no za misiju naviještanja Radosne vijesti »onima daleko i onima blizu«.

← Posvećeni život koji je više zaokupljen brojem no evanđeoskom znakovitošću, kojeg više brine kako da očuva djelatnosti kojima se bavi no proštvom kojeg u njemu ne smije nestati.

← Posvećeni život koji je više zainteresiran za sigurnost koju pruža vječito ponavljanje onoga što se radi oduvijek - »tako se radilo odvajkada« - no poći prema današnjim egzistencijalnim granicama.

← Posvećeni život u čvrstom stisku »duhovne anemije« koja pobuđuje zabrinutost, jer ga dovodi do toga da ostaje ušančen u osrednjosti i sprječava ga oduševljeno i strasno živjeti sadašnjost i gledati budućnost s nadom.

← Posvećeni život kojim dominira akedija (duhovna tromost): »duboko nezadovoljstvo i lije-

nost koja dušu čini usahlom« (Evangelii gaudium (=EG) 277), koja »paralizira« svaki pokušaj »kreativne vjernosti« (usp. EG 81: »stanje mrtvila i lijenosti«), koja stvara jedan napet, težak, nezadovoljan napor (usp. EG 82) koji dominira ritmom života koji tjeskobno žudi za izravnim rezultatima, koji ne trpi proturječje, neuspjeh, kritiku, križ (usp. EG 82).

← Posvećeni život bez mistike, nemotiviran i dosadan, iz navike; posvećeni život koji stvara »polovične živote«, zagušene tromošću nepromjenjivog poretka i tradicijâ koji se ne dovode u pitanje; živote koji to nisu, jer su podređeni funkcioniranju institucijâ.

← Posvećeni život koji je više profesionaliziran no što je svjedočenje Boga života, koji rađa ljubav, nadu i radost, koji izaziva veliku privlačnost, milost i simpatiju, koji interpelira, privlači, mami i očarava.

Brine nas

Ne tražeći krivce, ali ni ne zatvarajući oči pred stvarnošću, u posvećenom životu moramo prepoznati znakove (simptome) koji bude zabrinutost, jer potamnjuju ljepotu nasljedovanja Krista u njemu. Na te znakove upozoravamo ne radi stvaranja kompleksâ krivnje već, jednostavno, zato da ih pokušamo nadići.

Brine nas:

↳ Krhkost koja se opaža u nekim ustanovama. Ta krhkost ima različite manifestacije: opadanje broja njihovih članova²⁷; odsutnost iz redovničke

²⁷ Prema podacima kojima raspolazemo na dan 31. prosinca 2012. bilo je 28 ustanova (1 istočnog obreda) i dvije družbe apostolskog života, ove potonje sve muške, koje su brojale između 55 i 99 članova; te 36 muških ustanova (5 istočnog obreda) i dvije družbe apostolskog života, također muške, s manje od 50 članova. Što se tiče ženskih ustanova prema podacima od iste godine bilo je 212 ustanova (od čega istočnog obreda) i tri družbe apostolskog života koje broje između 50 i 99 članova, te 161 ustanova (od čega jedna istočnog obreda) i jedna družba apostolskog života s manje od 50 članova. Svi se ti podaci odnose na ustanove papinskog prava.

kuće²⁸, eksklaustracije²⁹, stalne pritužbe dikasteriju ili sudu Apostolske Signature i izostajanje smjena u vlasti, kao što se vidi napose među klauzurnim redovnicama, gdje reizbor opatice postaje prečesta praksa³⁰. Krhkost se opaža također u spajanju, ujedinjavanju i ukidanju redovničkih ustanova³¹. Što se tiče monaškog života, učestala su također ukidanja samostana³².

↳ Nerazmjer između zakonodavstva i stvarnih mogućnosti neke ustanove. Taj se nerazmjer vidi u brojnim dispencama od vlastitog prava³³. Mislim da bi bilo bolje pojednostaviti Konstitucije. Mnogo od onoga što je sadržano u njima moglo bi se prebaciti u statute ili pravilnike, koji ne zahtijevaju intervenciju Svete Stolice. Nije rijedak »sanatio« poglavito u vezi novicijata, što pokazuje nepoznavanje prava, bilo vlastitoga bilo općega.

↳ Veliki broj napuštanja svake godine u posvećenom životu³⁴ i nedostatak međugeneracijske razmjene, zbog čega su mnoge ustanove osuđene na nestanak u kratkom vremenu a druge su pozvane spajati se sa ustanovama koje imaju sličnu karizmu.

²⁸ Od 2008. do 2013. dikasterij je odobrio 761 slučaj odsutnosti iz redovničke kuće.

²⁹ U istom razdoblju, od 2008. do 2013., bilo je 1.402 eksklaustracija, od čega 72 naloženih.

³⁰ U razdoblju od 2008. do 2013. odobreno je 488 reizbora. Dikasterij bez problema odobrava do četiri uzastopna reizbora. Počevši od šestog imenuje opaticu. U drugim okolnostima postavlja opaticu iz drugog samostana. U istom razdoblju od 2008. do 2013. dikasterij je imenovao 99 opatica.

³¹ Od 2008. do 2013. dikasterij je pratio jedno ujedinjavanje, 22 spajanja i tri ukidanja redovničkih ustanova.

³² Od 2008. do 2013. ukinuti su 121 samostan i dvije federacije.

³³ U istom tom razdoblju od 2008. do 2013. bilo je ukupno 1083 dispenci, najvećim dijelom vezanih uz propise o novicijatu ili privremenim ili vječnim zavjetima. Tome treba pribrojiti 28 dispenci od zapreke ženidbenog veza.

³⁴ Ukupni broj onih koji godišnje napuštaju posvećeni život iznosi 2000, ubrajajući i slučajeve koji prelaze iz naše Kongregacije. Tim se podacima treba pribrojiti slučajeve koji prelaze iz Kongregacije za kler i Kongregacije za nauk vjere.

↳ Veliki broj ustanova pod nadzorom povjerenstva³⁵ i brojni apostolski pohodi koji se obavljaju³⁶, u prvom redu zbog četiri bolne i katkad skandalozne situacije: afektivni problemi, u nekim slučajevima u samih utemeljiteljâ/utemeljiteljicâ³⁷; formacija, katkad protukoncilska; netransparentno ekonomsko upravljanje, u kojem novac »gospodari namjesto da služi« (usp. EG 57-58)³⁸; autoritarnost u vršenju autoriteta.

↳ Neprikladno upravljanje nekih ustanova. U ovom trenutku upravljanje dobrima je problem koji zabrinjava razne ustanove. U nekim slučajevima to je zato jer se nagomilalo previše novca, u drugim jer se zbog neodgovarajućeg upravljanja dobrima ustanova našla u situaciji pomanjkanja sredstava s kojom se teško nositi. Obično je ova potonja situacija uvjetovana previše individualnim upravljanjem, osobito od strane ekonomâ.

↳ Neprikladno vršenje autoriteta u nekim ustanovama, koje dovodi do prijanjanja uz vlast i »politike« koja nerijetko ima malo toga zajedničkog s evanđeljem a puno zajedničkog s »logikom svijeta«. Sve je veći broj poglavara i poglavarica koji žele ostati na mjestima na kojima se donose odluke, a nisu rijetki ni slučajevi autoritarnosti.

↳ »Svjetovnost« koja se javlja kod mnogih Bogu posvećenih osoba a koja se očituje u »stilu života« koji ima malo zajedničkog s duhom utemeljitelja/utemeljiteljice. Ne možemo prijeći šutke preko činjenice da su se neke posvećene osobe »pogospodile« i žive lagodno, a to potamnjuju lice posvećenog života.

³⁵ Prema statistikama kojima raspoložemo od 2008. do 2013. bilo je 39 slučajeva stavljanja pod nadzor povjerenstva.

³⁶ Od 2008. do 2013. donesena je odluka o 132 apostolska pohoda u ustanovama posvećenog života.

³⁷ U ovom času se provodi istraga nad ponašanjem petnaestak utemeljitelja.

³⁸ Okružnica *Smjernice* za upravljanje dobrima u ustanovama posvećenog života i društvima apostolskog života, kao i simpozij na tu temu kojeg je dikasterij priredio u ožujku ove godine, koji je naišao na oduševljeno prihvaćanje i sudjelovanje, želi biti pomoć za prikladno upravljanje dobrima koja pripadaju ustanovama. Upravo je u tijeku prikupljanje prijedloga za izradu naputka na tu temu.

↳ Otudjujući aktivizam koji je daleko od jačanja kreativnosti i koji štoviše relativizira bratski život u zajednici, molitveni život i samu ideju posvećenja. Spomenuti aktivizam često dovodi do slabljenja motivacije, hranjene frustracijom, inatom, razočaranjem, ravnodušnošću.

↳ Težnja samoostvarenju, koja ne vodi računa o potrebama bratskog života u zajednici i zahtjevima Božjeg kraljevstva, kao izraz jednog nametljivo individualizma koji sve promatra sa stanovišta autoreferencijalnosti.

Raduje nas

Ovo razdoblje koje nas dijeli od Koncila, bez sumnje osjetljivo i tegobno, s dosta »napetosti i nevolja« bilo je također razdoblje bogato nadom, s obiljem projekata duboko označenih evanđeljem, tijekom kojeg su mnoge Bogu posvećene osobe, vjerojatno najveća većina, radile »s novim polemom« na dubokoj duhovnoj i apostolskoj obnovi čiji plod je »obnovljen i osnažen« posvećeni život (usp. Vita consecrata (=VC) 13).

Zbog svega toga, dok se sa zahvalnošću spominjemo toga razdoblja (usp. Nadolaskom novog tisućljeća. Novo millennio ineunte, 1), radujemo se poradi:

→ Dosljednosti velikog dijela Bogu posvećenih osoba koje čine ozbiljan napor na ucjepljivanju posvećenog života u sadašnji trenutak, s jasnom opredijeljenošću da krenu prema raznim egzistencijalnim periferijama.

→ Rađanja novih ustanova, što pokazuje da se taj oblik nasljedovanja Krista uvijek iznova obnavlja³⁹. Osnovani su i razni samostani, napose u Americi i Aziji⁴⁰.

³⁹ Od 2008. do 2013. osnovano je 20 redovničkih ustanova (tri muške i 17 ženskih, od čega tri u Africi, sedam u Americi, tri u Aziji i sedam u Europi), četiri družbe apostolskog života (dvije muške i dvije ženske, od čega tri u Americi i jedna u Europi) te tri ženske svjetovne ustanove, sve papinskog prava. Tome treba dodati da je naš dikasterij izrazio 29 pozitivnih mišljenja zainteresiranim biskupima – ili preko Kongregacije za evangelizaciju narodâ – u vezi osnivanja javnih udruga na području određene dijeceze.

⁴⁰ U razdoblju koje analiziramo otvoreno je 111 samostana.

→ Posvećenog života obogaćena živom duhovnošću zajedništva koja dovodi do otvaranja »druhom«, drukčijem, kako u krilu samog posvećenog života, tako i u Crkvi i izvan nje; utjelovljenom duhovnošću koja se preobražava u proroštvo; holističkom duhovnošću koja, neprestance držeći oči i srce upravljene k Gospodinu, ne prezire ništa što je vlastito muškarcu i ženi stvorenima na Božju sliku i priliku.

→ Posvećenog života nošena snažnom željom za većom karizmatiskom radikalnošću i oduševljenom kreativnom vjernošću.

→ Posvećenog života zaokupljena pružanjem izgradnje koja je primjerena sadašnjem času i koja priprema za čitanje znakova vremena: cjelovita, trajna, prateća... izgradnja.

→ Posvećenog života koji daje prioritet osobi i koji teži pojednostaviti strukture, stavljajući ih u službu osoba i karizme i misije vlastite svakoj ustanovi, i koji ne ostaje usidren u čežnji za strukturama i navikama koje ne donose više život u sadašnji svijet (usp. EG 108) niti odgovarajuće kanale za prenošenje karizme svojstvene nekoj ustanovi.

→ Posvećenog života koji gleda na svijet ne kao na neku opasnost ili prijetnju, već kao na vlastiti »klostar« ili na pogodno mjesto za poslanje; posvećeni život koji na svijet upravlja pogled otvoren dijalogu i inkulturaciji.

→ Posvećenog života koji ima jasnu svijest o crkvenosti, bez odricanja od svog proročkog karaktera i zdravog kritičkog duha unutar Crkve.

Stalo nam je

Ni posvećenom životu niti Crkvi nije dopušteno zapasti u mrtvilo, ostati nepokretni, ignorirati svijet u kojem moraju služiti. Suočeni s povijesnom promjenom paradigme, poput one u kojoj živimo, u kojoj muškarci i žene mijenjaju način na koji shvaćaju same sebe i svoje odnose sa zajednicom i vrhunarnim, posvećeni život ima pred sobom veliki izazov: tražiti najznakovitiji »povijesni lik« za današnjeg čovjeka, izbjegavajući dvije napasti koje su, ma kako proturječne bile, jednako opasne a to su: čvrsto se držati prošlosti, čeznutljivo žaleći za nečim što se neće vratiti; odnosno zgrabiti prvu novinu koja se pojavi na obzoru, ne razmišljajući

o tome vodi li nas ona prema Duhu Svetom koji »puše gdje hoće« (usp. Iv 3, 8). Posvećene osobe ne mogu biti ni nostalgičari ni avanturisti, već muškarci i žene koji dopuštaju da ih dah Duh Svetoga neprestano obnavlja i preporađa.

Duh je taj nas potiče na:

↗ Posvećeni život koji će sebe doživljavati kao putujuću stvarnost, centriran na Gospodina, i koji će biti transcendentni znak; koncentriran na bitne elemente svoga identiteta: posvećenje, bratski život u zajednici, poslanje; i de-centriran, naime kadar ići na periferije.

↗ Posvećeni život koji žeda za Bogom, nošen stalnim traženjem Boga koji dopušta čovjeku da ga susretne i koji nas uključuje u svoju prisutnost u svijetu; posvećeni život osnažen duhovnošću koja ujedinjuje, u dinamičnoj i sudioničkoj napetosti; posvećeni život koji pušta Bogu da ga prerađuje, iznova oblikuje »poput gline u lončarevim rukama« (usp. Jr 18, 1-6); mistični, kontemplativni posvećeni život koji zna vidjeti svetu veličinu bližnjega i otkriti Božju prisutnost u svakom ljudskom biću; posvećeni život koji se zna otvoriti Božjoj ljubavi; posvećeni život vođen dijeljenom i obogaćenom vjerom.

↗ Posvećeni život koji žeda za bratskim životom u zajednici i želi je preoblikovati tako da postane što razumljivija današnjem muškarcu i ženi; bratskim životom u zajednici hranjen bratskim dijalogom i razlučivanjem, koji olakšava procese suodgovornosti i sudioništva među svim svojim članovima; bratskim životom u zajednici koji će biti škola čovjekoljublja i autentičnog kršćanskog života; bratskim životom u zajednici sa snažnim pokazateljima zdrave osobne autonomije življene u bratskom zajedništvu; bratskim životom u zajednici u kojoj se prihvaća različitost kao dar Duha (usp. EG 131), ma koliko neugodna bila; bratskim životom u zajednici koji gradi trajne a ne toliko funkcionalne i produktivne veze; bratskim životom u zajednici koji će biti vođen zakonom zajedništva.

↗ Posvećeni život koji prihvaća mandat preuzeti inicijativu (usp. EG 24): utirati putove, prolaziti nove putove, prepoznati mogućnost a ne samo probleme; posvećeni život koji, znakovima i riječi-

ma, govori o Božjem gospodstvu u povijesti svakog muškarca i svake žene.

↗ Posvećeni život »u izlasku«, koji zna kamo ide (usp. EG 46); »samarijanski« posvećeni život, koji se zaustavlja da odgovori na hitne misijske potrebe sadašnjeg trenutka, i zna prema tome iznova ocijeniti i planirati svoje aktivnosti; posvećeni život sposoban ostaviti 99 ovaca i poći tražiti izgublenu (usp. Lk 15, 3-7), pomesti cijelu kuću da pronade izgublenu drahtu (usp. Lk 15, 8-10); posvećeni život koji uvijek ima »otvorena vrata« za bezuvjetno prihvaćanje (usp. EG 46. 47).

↗ Posvećeni život koji poziva, podsjeća i naviješta, koji je pozoran na svoju proročku dimenziju, stavlja naglasak na vrijednosti evanđelja i čuva evanđeosku originalnost bratskog života u zajednici kao protu-kulturni proročki znak koji doziva u pamet Božje kraljevstvo.

↗ Posvećeni život koji ne dopušta da mu ukradu nadu (usp. EG 86), koji ne dopušta da mu ukradu besplatnost, koji ne dopušta da mu ukradu zajedništvo i ideal bratske ljubavi (usp. EG 92. 101), koji ne dopušta da mu ukradu mladost, koji ne dopušta da mu ukradu entuzijazam, misionarsku snagu i radost evangelizacije (usp. EG 80. 83. 109), koji ne dopušta da mu se ukrade Duha, koji ne dopušta da mu se ukrade evanđelje (usp. EG 97).

↗ Posvećeni život svjestan brojnih izazova s kojima se mora suočiti i s kojima se suočava s realizmom, ali jednako tako s veseljem, odvažnošću i povjerljivim darivanjem; posvećeni život koji ne prihvaća da bude muzej kojem se ljudi dive ali u kojem nitko ne želi živjeti, svjestan svoga poziva da dadne odgovor na »znakove vremena«, u kojima govori Duh, koji ga neprestano interpelira.

Ima li posvećeni život budućnost?

To je pitanje koje si mnogi danas postavljaju. Navodim, jer se s njima potpuno slažem, riječi koje je papa Benedikt XVI. uputio brazilskim biskupima: »[...] začetnik posvećenog života kao takvog je sâm Gospodin koji je za sebe izabrao taj oblik života u djevičanstvu, siromaštvu i poslušnosti. Zbog toga posvećeni život neće nikada nestati niti izumrijeti u Crkvi« (5. studenoga 2010.).

Dà, posvećeni život ima budućnost, ali određeni oblici posvećenog života koji su zastarjeli, ne-

suvremeni, koji govore malo ili ništa današnjem muškarcu i ženi, neće opstati, premda naizgled imaju određeni uspjeh zato što sa sobom nose sigurnost i moć. Posvećeni život ima budućnost u mjeri u kojoj postane vjesnikom svjedočanstva i smisla, u kojoj daje odgovore na »znakove vremena« i »kreativnom vjernošću« zna otkriti korijene različitih karizmi i čitati ih u humusu današnje kulture. Budućnost posvećenog života, koja je u Božjim rukama, velikim dijelom također ovisi o sposobnosti da njegove obnove, novog stvaranja, otkrivanja njegova temelja.

To podrazumijeva:

↑ Da posvećeni život bude živo proroštvo s iskustvom onih vrijednosti Kraljevstva koje, premda nisu njegova isključiva svojina, posvećeni život mora naglašavati kao provokaciju, kao što su: strastveno traženje Boga, besplatna ljubav koja ne pozna granica, dijeljenje u solidarnosti i zajedništvu jednim jednostavnim, skromnim i radosnim životom, toplo bratstvo koje prihvaća, podupire, potiče, oprašta... Da posvećeni život dijeli poslanje Isusa Krista, koji poziva na rad u njegovu vinogradu u službi Božjeg naroda koji hodi, bori se, trpi i nada se, u bezuvjetnoj poslušnosti Duha koji stvara, nanovo stvara i sve čini novom.

↑ Da posvećeni život umije živjeti jednim alternativnim i protu-kulturnim stilom, da ne iskrivljuje svoju proročku ulogu, da ne potamnijuje svoj simbolički karakter, da ne izgubi svoju eshatološku borbenost.

↑ Da posvećeni život odvažno prihvati ovo »osjetljivo i tegobno« razdoblje kao kairós čišćenja i zgodnu priliku za povratak bitnome, tako da kriza kroz koju prolazi bude kriza koja će ga ojačati i da iz nje izađe osnažen u svojoj mističkoj i proročkoj dimenziji. Posvećeni život koji pospješuje privlačno i izvorišno iskustvo utjelovljenog Boga, susret licem u lice s Bogom (usp. Izl 34, 29) (mistična dimenzija) i neumorno radi na cjelovitom promicanju ljudske osobe, naviještajući Božji san i prokazujući neljudske snove mnogih ljudi o čovjeku (proročka dimenzija); posvećeni život koji osjeća i prenosi strast prema Bogu i strast prema čovjeku.

↑ Posvećeni život življen radikalno i bez protagonizama (stalna težnja da pošto-poto ima glavnu ulogu, op. pr.), u zajedništvu i komplementarnosti, s otvorenošću i raspoloživošću, bez strahova i ukočenosti, otvoren Duhu koji »puše gdje hoće« (Iv 3, 8), mijenja srce, oslobađa nas od naših strahova, frustracija, razočaranja, potiče nas prema drugim i vodi nas prema uskom jedinstvu između onoga biti i djelovati, između onoga što je osobno i onoga što je zajedničko.

↑ Posvećeni život koji će biti svjedok Isusa Krista životom siromaštva koji ne treba mnogo objašnjenja, koji se živi u ključu siromaštva, zajedništva i pravednosti, u jednostavnom i skromnom životu, s celibatom za Kraljevstvom koji nas čini prijaznima i bliskima ali bez navezivanja, cjelovitima, skladnima, raspoloživima i radosnima; s poslušnošću koja će biti nova alternativa življenja slobode i stoga nas čini sve slobodnijima, odgovornijima i zrelijima, s bratskim životom u čovjekoljubivoj i oplemenjujućoj zajednici, s hrabrom i odvažnom misijom na korist svakog čovjeka, osobito onih koji pripadaju kulturi ljudskog otpada, sa životom, konačno, urođenim u Duha Božjega.

↑ Posvećeni život koji skrbi za evanđeosku kvalitetu života Bogu posvećenih osoba, nikada ne upadajući u napast broja i djelotvornosti (CdC 18).

Namjesto zaključka

Mnogi se izazovi postavljaju posvećeni život da bi živio sadašnjost sa strašću i prihvatio budućnost s nadom. Sveti Otac, papa Franjo, nas podsjeća da izazovi postoje zato da se s njima uhvatimo u koštac. On sâm nam je predočio neke od njih: posvećeni život u kojem ne nedostaje radosti, posvećeni život koji budi svijet, posvećeni život iskusan u zajedništvu, posvećeni život u »usponu«, posvećeni život u stalnom razlučivanju, koji se neprestano propitkuje o tome što Bog i ljudi traže od nas u ovim vremenima⁴¹.

Pred strahovima, obeshrabrenošću, napašću da pobjegnemo, papa Franjo nas podsjeća da nismo sami i da nas i Gospodin umiruje: »Ne boj se... ja sam s tobom da te izbacim« (Jr 1, 8)⁴². S tom sigurnošću slušajmo Gospodina koji nam kaže: Posvećeni živote, ustani i hodi.

⁴¹ Usp. Papa Franjo, *Apostolsko pismo*, II.

⁴² Usp. Papa Franjo, *Apostolsko pismo* II, 2.

naši pokojni

LJUBA BRADARIĆ

(majka fra Ivana Bradarića)

Ljuba Bradarić (r. Miškić, 1931.) okrijepljena svetim sakramentima i ispraćena molitvom najbližih, umrla je u 85. godini života u KBC Sveti Duh u Zagrebu u četvrtak 31. prosinca u 23.15.

Ljuba je rođena u selu Drenova kod Brčkog 7. srpnja 1931. od roditelja + Stjepana i + Jele. Sav njezin životni vijek bio je vezan uz dom i obitelj koji je gradila sa svojim mužem Markom Bradarić u selu Donji Vukšić, župa Ulice. U braku s + Markom rodila je dvanaestoro djece te je za života stekla još osamnaest unučadi i devet praunučadi. Nakon smrti muža Marka 1976. ostala je udovica sve do smrti.

U duhu bogoljubnosti odgajala je brojnu obitelj usađujući u svakog pojedinog člana duboku vjeru i predanost Bogu. Molitva joj je uvijek bila na prvome mjestu, a vjera u Boga čvrst temelj na kojem je gradila sav svoj život. Uza sve brojne postove, molitve i pobožnosti, nikada nije izostavila molitve koje propisuje Treći franjevački red čija je bila

članica zadnjih pedesetak godina.

Proživljavajući zajedničku kalvariju s cijelim hrvatskim narodom Bosanske Posavine i ona je morala početkom devedesetih ugasiti ognjište i tražiti zbijeg. Umorna od seljenja, iscrpljena bolešću i godinama, svoj novi dom za nekoliko posljednjih godina života je pronašla u Domu za starije osobe sv. Maksimilijan Kolbe u Zagrebu. Česti posjeti i blizina djece i najdražih, kao i skrb i briga osoblja doma, djelatnika bolnice i vrlo bliskih prijatelja koje je stekla u Zagrebu, nisu mogli nadomjestiti ono što mora doći svome kraju. Nakon slavlja svete mise na blagdan sv. Stjepana svetu pričest i odrješenje udijelio joj je njezin sin svećenik, a zatim je bila primljena na intenzivnu njegu u bolnicu Sveti Duh gdje je i umrla na samom isteku Stare godine te je ušla u novost života.

Sveta misa zadušnica slavljena je u utorak 5. siječnja 2016., a ukop pokojnice bio je na groblju u selu Laništa kod Brčkog.

Jer je uvijek bila otvorena životu, mnogima si, Gospodine, po njoj darovao život. Udijeli joj sada svjetlost i život vječni!

— — —

